

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
และวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

SUCCESS FACTORS OF RELIGIOUS AND CULTURAL TOURISM
MANAGEMENT: A CASE STUDY OF HIRUNYAVATH TEMPLE,
KOH CHANG SUB-DISTRICT, MAE SAI DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

พระอธิการภูวนัย จัปปิณาย

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2558

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
และวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

SUCCESS FACTORS OF RELIGIOUS AND CULTURAL TOURISM
MANAGEMENT: A CASE STUDY OF HIRUNYAVATH TEMPLE,
KOH CHANG SUB-DISTRICT, MAE SAI DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

พระอธิการภูวไนย จัปใจนาย

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2558

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

และวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

SUCCESS FACTORS OF RELIGIOUS AND CULTURAL TOURISM
MANAGEMENT: A CASE STUDY OF HIRUNYAVATH TEMPLE,
KOH CHANG SUB-DISTRICT, MAE SAI DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

พระอธิการภูวนัย จีบใจนาย

การค้นคว้าอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

2558

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ดร. ปณต มโนชัยวิบูลย์)

ประธานกรรมการ

(ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร. อภิสม อินทรลาวัณย์)

กรรมการ

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการทำศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณ คุณคารินทร์ ตารินทร์ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล เทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ที่สำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้เครื่องมือมีคุณภาพ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของ วัดหิริญญาวาส และประชาชนในหมู่บ้าน บ้านเหมืองแดงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตลอดจนพระลูกวัดที่ช่วยเหลือด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และเจ้าหน้าที่สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ให้ความช่วยเหลือและประสานงานเป็นอย่างดี

คุณค่าพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอเทิดไว้เป็นเครื่องบูชาแด่คุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้จะเป็นประโยชน์แก่งานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

พระอธิการภูวนัย จัปจนาย

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว
เชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส
ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้เขียน

พระอธิการภูวนัย จัปปิณาย

หลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ (3) เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดและหมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 100 คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาส จำนวน 100 คน และผู้นำหมู่บ้านชุมชน จำนวน 10 คน ของบ้านเหมืองแดงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวมเป็นจำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับนักท่องเที่ยว และประชาชน และแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้นำในหมู่บ้านชุมชน สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า สำหรับนักท่องเที่ยว (1) ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในด้านลักษณะการเดินทาง และเป็นลักษณะครอบครัว ใช้ยานพาหนะส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว วัดอุปประสงค์

ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ท่องเที่ยว/พักผ่อน ส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาส ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวเป็นการมาท่องเที่ยวไปเช้า-เย็น ในด้านการเคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของวัดหิรัญญาวาส ส่วนใหญ่ทราบจากสื่อเพื่อน/ญาติ ด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่ำกว่า 1,000 บาท และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม (2) ความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านการบริหารและจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับประชาชน (1) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นกิจกรรมที่สำคัญ คือ ประชาชนสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อต่าง ๆ (3) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของวัด 3 ประเด็น คือ ประเด็นสภาพการเข้าร่วมวางแผนพัฒนา ผลพบว่า โดยภาพรวมประชาชนได้เข้าร่วมดำเนินการในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ประเด็นปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน ผลพบว่า โดยภาพรวม ประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม และประเด็นปัญหาที่เกิดจากที่บุคลากรในวัด ผลพบว่า โดยภาพรวมยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชน สภาพแวดล้อม และไม่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคนในหมู่บ้านให้มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด การสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านชุมชน (1) ศักยภาพของวัดและหมู่บ้าน/ชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด 3 ด้าน คือ ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ประเด็นศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ต่างมีความเห็นเดียวกันที่วัดหิรัญญาวาสมีพระพุทธรูปที่สานด้วยไม้ไผ่มีองค์ขนาดใหญ่ มีชื่อเรียกว่า “พระสิงห์สานชนะมาร” และในประเด็นการจัดกิจกรรมของวัด ต่างมีความคิดเห็นว่าทางวัดได้มีการจัดกิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่อง และให้หมู่บ้านชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

เชิงศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า ประเด็นการมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็น
ในประเด็นนี้แตกต่างกัน และในประเด็นการสนับสนุนของหมู่บ้านและภาครัฐ มีความคิดเห็นใน
ประเด็นนี้ในลักษณะทางหมู่บ้านได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ภาครัฐยังไม่เข้ามาให้การสนับสนุน
เท่าที่ควร (3) ศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว พบว่า ประเด็นการจัดการดูแลรักษา
และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะมีการจัดการด้านการ
ให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่
ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และในประเด็น
บุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นให้มีการจัดการด้านการให้ความรู้
และการสร้างจิตสำนึก และประเด็นบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็น
ในการจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการ
จัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่เกิดจากประชาชน พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ที่
สำคัญ คือ ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ
และจังหวัด ควรให้มีหน่วยงานมาฝึกอบรมให้กับประชาชนในหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน
(OTOP) เพื่อสร้างรายได้และเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน และ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและ
ประชาสัมพันธ์วัดผ่านทางสื่อสารอินเทอร์เน็ตให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้นในยุคปัจจุบัน และ
ประเด็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
ของวัดที่เกิดจากบุคลากรของวัด พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ที่สำคัญ คือ ควรจัดหาวิทยากร
เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องของประวัติความเป็นมาของวัด ของพระ
สังฆสถาน และควรให้บุคลากรของวัดได้ไปศึกษาดูงานของต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ
วัฒนธรรม ที่จะได้นำเอาแนวคิดหรือแนวทางมาพัฒนาวัดให้มีการพัฒนาดีขึ้น การทดสอบสมมติฐาน
จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก
ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิรัญญาวาส
ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ความสำเร็จการจัดการ/การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

Independent Study Title	Success Factors of Religious and Cultural Tourism: A Case Study of Hirunyavath Temple, Koh Chang Sub-district, Mae Sai District, Chiang Rai Province
Author	Phra Puwanai Japjainai
Degree	Master of Public Administration (Public Administration)
Advisor	Pollavat Prapatpong, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this study were: (1) to examine levels of factors affecting success in religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath, Koh Chang subdistrict, Mae Sai district, Chiang Rai province, (2) to examine factors influencing success in religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath; and (3) to propose guidelines developing religious and cultural tourism management model for the temple and communities within the area of Wat Hirunyavath.

The samples in this study were 210 participants including 100 villagers, 100 tourists visiting Wat Hirunyavath, 10 community leaders from Ban Muengdaengnoi Moo 8, Koh Chang subdistrict, Mae Sai district, Chiang Rai province. The research instruments were questionnaires for tourists and villagers, and in-depth interview for community leaders. The data was analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The findings showed that regarding the tourists (1) their traveling behaviors were family traveling using personal car; their traveling purpose was travel and leisure; the majority used to visit Wat Hirunyavath; traveling duration was a day trip; they received traveling information from

the media/friends/relatives; their traveling expense was less than 1,000 Baht; their traveling intention was to follow religious and cultural tourism routes. (2) Opinion toward potential in religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath in regard to 5 aspects including physical characteristics, environmental quality maintenance, socio-economic, arts and culture, and management, in overall, was found at the high level. Regarding villagers, (1) Opinion toward factors developing potential in religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath in regard to 3 aspects including potential in tourism magnet, potential in tourism caring capacity, and potential in management, in overall, was rated at the high level. (2) People's participation in religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath, in overall, was found at the high level. The important activities were people paid closed attention on following news about development of religious and cultural tourism attraction of Wat Hirunyavath from various types of media. (3) Problems and obstacles in tourism management of Wat Hirunyavath involved 3 issues. Regarding planning participation circumstance, in overall, people were involved in appointing operation committee, while regarding problem about people in the community, in overall, people lacked knowledge and understanding about development of religious and cultural tourism site. For problem involving staff in the temple, in overall, there was the lack in information dissemination on issues impacting people in the community, environment, and unsupportive and uncooperative feeling of people in the community on assembly or public networking to participate in developing the temple. Regarding interview results with community leaders, (1) Potential of temple/village/community and religious and cultural tourism management of the temple on 3 aspects including potential in religious and cultural tourism motivation, the findings showed that the temple possessed outstanding arts and cultural identity as Wat Hirunyavath housed the biggest bamboo Buddha image entitled "Winning Mara Bamboo Buddha". The temple also organized the activities continuously and allowed participation of people in the community. (2) Potential in religious and cultural tourism caring capacity, regarding the temple possessing basic convenient facilities, the interviewee held different opinion on this issue. About support from community and government, the community provided good support to the temple but there was still limited support

from government. (3) Potential in tourism management, regarding the temple's environment maintenance, the interviewee placed an emphasis on making understanding and raising awareness to the tourists about the value of the religious and cultural tourism site. Also, the staff overseeing the temple was sufficient against the number of the tourists. Regarding socio-economic management, (2) there were 2 issues about constructing the model developing religious and cultural tourism of Wat Hirunyavath. That is, people-based developing model as people expressed variety of opinion but the important one was the temple should serve as religious and cultural center of the community, subdistrict, district, and province. The government should train people in the community regarding skills in producing OTOP products in order to generate income and construct community identity. The temple should use online public relations activities using various types of internet channels in order to advertise the temples to the tourists. Regarding development staff of the temple, there should be training for the staff about history of the temple so that they could share this knowledge to the tourists. The temple staff should have the chance to visit the prototype religious and cultural tourism site so that they could use this knowledge to develop this temple. Regarding hypothesis testing, the findings agreed with the set hypothesis in that tourism attracting factors showed high degree of effect toward the success of religious and cultural tourism management of Wat Hirunyavath, Koh Chang subdistrict, Mae Sai district, Chiang Rai province.

Keywords: Management Success/Religious and Cultural Tourism

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(7)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพ	(15)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 สมมุติฐานการศึกษา	4
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 การทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	15
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว	19
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	24
2.5 แนวคิดการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	28
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	30
2.7 งานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 ระเบียบวิธีวิจัย	40
3.1 รูปแบบการวิจัย	40
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
3.3 ตัวแปรของการวิจัย	41
3.4 การรวบรวมข้อมูล	42
3.5 เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล	43
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
4 ผลของการศึกษา	48
4.1 ผลของการศึกษาแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว	48
4.2 ผลของการศึกษาแบบสอบถามสำหรับประชาชน	58
4.3 ผลของการศึกษาแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำหมู่บ้านชุมชน	70
5 สรุป และอภิปรายผลของการศึกษา	78
5.1 สรุปผลการศึกษา	78
5.2 อภิปรายผล	83
5.3 ข้อเสนอแนะ	85
รายการอ้างอิง	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว	93
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับประชาชน	99
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นทางการในชุมชน	108
ประวัติผู้เขียน	112

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
4.2 จำนวนและร้อยละข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	50
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านลักษณะทางกายภาพ	53
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	54
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านเศรษฐกิจและสังคม	55
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศิลปวัฒนธรรม	56
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการบริหารและจัดการ	57
4.8 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาสในด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	60
4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาสในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมใน วัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ	62
4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส	65
4.13 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ที่ได้ดำเนินการในการวางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม อย่างไรบ้าง	67
4.14 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ในปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้าน ชุมชน	68
4.15 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสในปัญหาที่เกิดจากบุคลากรใน วัดหิรัญญาวาส	69
4.16 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไป	70

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
2.1 ลักษณะการบริการ	14
2.2 หลักพื้นฐานของความสำเร็จในการให้บริการ	14

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีล้านนา มีคำขวัญของจังหวัดว่า “เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรม ล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง” จังหวัดเชียงรายอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 785 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 11,678 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเทิง อำเภอป่าแดด อำเภอพาน อำเภอเวียงชัย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเวียงแก่น อำเภอขุนตาล อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอค้อยหลวง และจังหวัดเชียงรายได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ว่า “เมืองทองของวัฒนธรรมล้านนา นำการค้าสู่สากล ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข” และมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงรายตามแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย (พ.ศ. 2557-2560) การใช้บริบทด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตามแนวคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความคุ้มกันของครอบครัวชุมชนและสังคม โดยให้มีการสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์ของเมืองผ่านการจรรโลงศาสนาวัฒนธรรมล้านนา ให้ประชาชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน สนับสนุนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมล้านนากับประเทศเพื่อนบ้าน

อำเภอแม่สายเป็นอำเภอหนึ่งในเขตการปกครองของจังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 896 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 87 หมู่บ้าน มีความโดดเด่นของความหลากหลายการอยู่อาศัยของชนชาติพันธุ์ และหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งมีสถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่หลายแห่งด้วยกัน อาทิเช่น พระธาตุเจ้าดอยตุง วัดพระธาตุดอยเวา วัดถ้ำผางาม วัดหิรัญญาวาส วัดมงคลธรรมกายาราม ขุนน้ำนางนอน อ่างเก็บน้ำถ้ำเสาหินพญานาค วัดถ้ำปุม ถ้ำปลา ด่านพรมแดนแม่สาย

ตำบลเกาะช้าง เป็นหนึ่งใน 8 ตำบลของอำเภอแม่สาย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ โดยมีแม่น้ำสายเป็นพรมแดนทางธรรมชาติ ในฐานะที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส

วัดหิริญญาวาส เป็นผู้ที่มีความคิดของคนรุ่นใหม่ ที่มีใจรักในประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นทุนอยู่แล้ว จึงได้ดำริคิดค้นการทำพระสานด้วยไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาเนื้อไม้ให้อยู่คงทนถาวรยาวนานด้วยการทาด้วยน้ำยางรักมีลักษณะสีดำ ร่วมกับคณะสงฆ์ในตำบลเกาะช้าง และประชาชนในพื้นที่และใกล้เคียง มีประชาชน นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศได้รู้จักแพร่หลาย เข้ามาเยี่ยมชม กราบไหว้ขอพร และในปัจจุบันยังได้มีการร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ และภาคประชาชนในพื้นที่ตำบลเกาะช้างพัฒนาปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์สองข้างทางเส้นทางเข้าวัดหิริญญาวาส ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร โดยการปลูกต้นไม้ชื่อ ต้นจันทน์แดง เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในอนาคต ให้เป็นที่รองรับของการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่อาเซียน เนื่องจากตำบลเกาะช้างมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ ลาว จีน จึงได้เล็งเห็นว่า ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งการดำเนินการสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดจังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สาย ที่มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่นมากขึ้น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนา

ด้วยเหตุที่ตำบลเกาะช้าง เป็นตำบลขนาดกลาง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทำนา ทำสวน ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ทำให้ประชาชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมสนับสนุน และแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีมีความโดดเด่น หรือเอกลักษณ์มาเป็นสัญลักษณ์ หรือแรงจูงใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม รวมทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ขาดองค์รวม ไม่มีแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ที่จะบูรณาการร่วมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในการพัฒนาให้ตำบลเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีปัญหาในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน อีกทั้งตำบลเกาะช้างยังไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น ดึงดูดผู้คนเข้ามาสู่ในตำบลเกาะช้าง ทำให้พระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในชุมชน เป็นผู้นำทางจิตใจ ได้นำเอาวิกฤตมาเป็นโอกาสในการพัฒนาชุมชน โดยมีพระสงฆ์กับวัดเป็นหลัก นำเอาหลักความเชื่อในทางพระพุทธศาสนามาก่อเกิดการพัฒนาโดยรวม สามารถนำเอาวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ แต่ไม่มีโอกาสนำเสนอออกสู่สายตาผู้คนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจ ทำให้วัดที่เป็นชุมชนในชนบทกลับกลายเป็นวัดที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม พระพุทธรูปที่สานด้วยไม้ไผ่ ที่มีกระบวนการสร้างพระสังฆสถานองค์ขนาดใหญ่ นับว่าเป็นการยากมาตั้งแต่กระบวนการคิด ลงมือทำ จนสำเร็จออกมาได้ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ทำให้เกิดการพัฒนาด้านชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ ก่อเกิดอาชีพค้าขาย มีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่เพียงแต่ภายในหมู่บ้านชุมชน ยังส่งผลให้ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศส่งผลให้หมู่บ้านชุมชนและวัดในตำบลเกาะช้างมีชื่อเสียง ที่ใช้เวลาการดำเนินงานภายใน 2 ปีเท่านั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่า วัดหิริญญาวาส

ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีแนวทางการบริหารจัดการหรือมีปัจจัยอะไรที่ทำให้วัดได้รับความสำเร็จในการพัฒนาเป็นวัดที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเฉลี่ยปีละ 30,000 คน และมีการพัฒนาวัดอย่างไรจึงทำให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของวัดหิริญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยนำเอาเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่ ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ มาเป็นแนวทางในการศึกษานอกจากนี้ยังศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงาน และการดำเนินให้วัดมีการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิริญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.2.2 เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดและหมู่บ้านชุมชนของวัดหิริญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดหิริญญาวาส และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน บ้านเหมืองแดงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับปัจจัยตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและความสำเร็จในการบริหารจัดการ และการศึกษาเชิงคุณภาพจากผู้นำในหมู่บ้านชุมชน โดยการศึกษาสถานภาพวัดหิริญญาวาส และ

หมู่บ้านชุมชนบ้านเหมืองแดงน้อย ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พร้อมทั้งศึกษา ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารงานของวัดและหมู่บ้านชุมชน

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

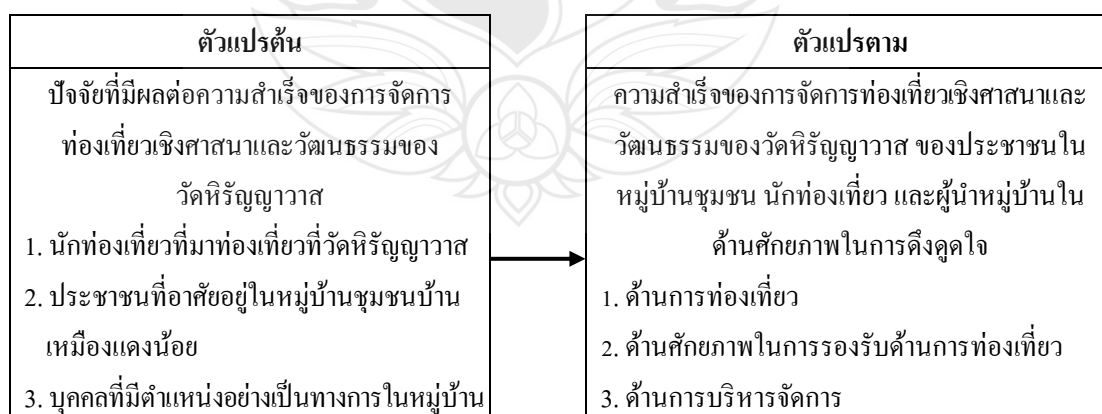
กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 100 คน นักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในวัดหิริญญาวาส จำนวน 100 คน และผู้นำหมู่บ้านชุมชน จำนวน 10 คน ของบ้านเหมืองแดงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวมเป็นจำนวน 210 คน

1.4 สมมุติฐานการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสมมุติฐานไว้ คือ ปัจจัยด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากส่ง ผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิริญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวถึงแนวคิด ผลงานวิจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือก ปัจจัย ที่เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ความสำเร็จการจัดการ หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

1.7.2 การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตของบุคคล

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 ทราบถึงระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.8.2 ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.8.3 ทราบถึงแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ในวัดและหมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ศึกษาได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Travel) เป็นกิจกรรมที่มีอยู่ควบคู่กับมนุษย์มาอย่างยาวนาน เป็นรูปแบบหนึ่งของการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง โดยเน้นหนักไปที่เพื่อความบันเทิงของผู้เดินทาง ในปัจจุบันการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวนั้นมีขอบเขตที่ขยายเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและรูปแบบของสังคมโลกที่เปิดมากขึ้น การเดินทางที่มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งมีวัตถุประสงค์อื่นที่แฝง ซ่อนเร้นมากับการท่องเที่ยว การที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างถ่องแท้ก่อนถึงจะทำให้เข้าใจลักษณะเด่นเฉพาะ (Identity) ของการท่องเที่ยวได้ ในตอนนี้ได้นำเสนอถึง ความหมายของการท่องเที่ยว องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยว และลักษณะของการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นกิจกรรมที่อยู่ควบคู่มากับมนุษย์มาตั้งแต่อดีต เป็นรูปแบบหนึ่งของการเดินทาง เพื่อแสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะเน้นในด้านนันทนาการเป็นสำคัญ การค้นคว้าพบว่า สารานุกรมเสรี Wikipedia (2012) Online จำกัดความหมายไว้ว่า การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ และยังอธิบายว่า องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (อังกฤษ: World Tourism Organization)

กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางโดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2545) กล่าวว่า ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวคือ การเดินทางตามเงื่อนไขที่กำหนดเป็นสากล 3 ประการ คือ การเดินทางจากที่อยู่ปกติไปที่อื่นชั่วคราว การเดินทางโดยสมัครใจ การเดินทางที่ไม่ใช่ไปประกอบอาชีพหรือหารายได้และมีใช้เพื่อการศึกษา โดยที่จุดประสงค์ของการเดินทางไม่เฉพาะเพื่อการพักผ่อนหรือสนุกสนานรื่นเริงเท่านั้น รวมถึงเพื่อประชุม สัมมนา ศึกษาหาความรู้เพื่อการกีดาคิดต่อธุรกิจหรือสัญญาใด ทั้งนี้ ในความหมายอย่างเป็นทางการโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่า ความหมายของการท่องเที่ยวที่มีความผูกพันติดอยู่กับจุดประสงค์หลัก ก็คือ การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์เพื่อสิ่งอื่นไม่ได้อยู่ในขอบเขตดังกล่าว และยังผูกติดกับระยะทางของการเดินทางด้วยว่าจะต้องมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน

ในมุมมองของนักทฤษฎี ดังเช่น Jafari อ้างถึงใน Alan Collier (2003), Citing Jafari (1977) ที่ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการที่มนุษย์ใช้ชีวิตแตกต่างจากที่เคยเป็น หรือจากสิ่งแวดล้อมปกติ ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ติดต่อกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้จากสถานที่ที่ไปเยือน เดวิดสัน (1995) ให้ความหมายในทิศทางเดียวกันว่า หมายถึงการเดินทางออกจากที่พักในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เป็นการชั่วคราวเพื่อการเยี่ยมชม ญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์ด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ เช่น การพักผ่อน การเล่นเกม การประชุม การสัมมนา ส่วนพลอยศรี โปราณนันทน์ (2544) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง หนึ่งในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำในเวลาว่าง แต่แตกต่างจากนันทนาการตรงที่ว่านันทนาการจะเป็นกิจกรรมในยามว่างที่มักกระทำที่บ้าน หรือใกล้บ้าน ในขณะที่การท่องเที่ยวมักมีระยะทางเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจะมีการพักค้างคืนและมักมีกิจกรรมทางนันทนาการในแหล่งจุดหมายปลายทางนั้นด้วย

2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างกว้างมาก เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมขอบเขตของนันทนาการทั้งหมดทำให้ยากต่อการกำหนดขอบเขตในการศึกษา ซึ่ง McIntosh, Goildner และ Ritchie (1995) ได้ทำการกำหนดกรอบขององค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1.2.1 นักท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้จ่ายในการเดินทางอย่างน้อยที่สุดเป็นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าของที่ระลึก และการบริการอื่น ๆ ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ จะหมุนเวียนกระจายไปในธุรกิจบริการต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวค้างคืน (Tourism) ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย 24 ชั่วโมง เพื่อใช้เวลาว่างในการพักผ่อน บันทึกลง สุขภาพ ศาสนา การศึกษา และการกีฬา หรือเพื่อธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ และการประชุมสัมมนา

2. นักท่องเที่ยวไม่ค้างคืน (Excursionist) หรือโดยทั่วไปใช้คำว่า นักทัศนาจร ได้แก่ ผู้มาเยือนเป็นการชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้รวมถึงผู้โดยสารที่มากับเรือเดินสมุทรด้วย

2.1.2.2 ธุรกิจ ซึ่งทำหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการต่าง ๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหารและภัตตาคาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ร้านค้าของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง

2.1.2.3 รัฐบาลของประเทศ หรือของท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ที่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว เช่น ถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เป็นการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศ และเพื่อความความสะดวกสบายของคนในท้องถิ่น

2.1.2.4 ประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการต้อนรับและดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนท้องถิ่นนั้นซ้ำอีก หรืออาจชักชวนผู้ไม่เคยมาเยือนให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงการแสดงความมีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนต่อไป

2.1.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) หรือ ทรัพยากรนันทนาการ (Recreation Resource) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่าง ๆ อ้างถึงใน จิราภรณ์ อัมพรพรรค์ (2547) นอกจากนี้ นิภาพร หนูอักษร (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง สิ่งดึงดูดใจที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นวัตถุและเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขายให้นักท่องเที่ยว อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสินค้าที่มีคุณลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดให้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาซื้อจนถึงที่ตั้งอยู่ของสินค้า เช่นเดียวกับ ราณี อธิชัยกุล (2546). ซึ่งได้อธิบายว่า แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรม ประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน นอกจากนี้ จิราภรณ์ อัมพรพรรค์ (2547) ได้ทำการจำแนกตามลักษณะ

ของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็น 3 ประเภท โดยการเสนอดังกล่าวได้ให้เหตุผลว่าเป็นไปเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่

2.1.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resources) หมายถึง ทรัพยากรทั้งทางด้านชีวภาพและกายภาพ ได้แก่ พื้นที่ป่า สัตว์ป่า น้ำตก ถ้ำ ชายหาด เกาะ แก่ง และปะการัง เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้มีความงดงามโดดเด่น เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาธรรมชาติ

2.1.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ (Archeological and Historical Resources) หมายถึง พื้นที่หลักฐานและร่องรอยทางกายภาพที่เหลืออยู่ เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งอาจบ่งบอกถึงสภาพความเป็นมา และพัฒนาการของสิ่งมีชีวิตทั้งในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ รวมถึงวัตถุต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น

2.1.3.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม (Cultural Tourism Resources) เช่น ศิลปะการแสดง การแต่งกายแบบโบราณ ภาษาพื้นเมือง ความเชื่อเรื่องวิญญาณ กิจกรรมการยังชีพแบบดั้งเดิมของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทั้งนี้ยังรวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก หรือพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น และสิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยวัตถุประสงค์เดิมนั้นอาจไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น เขื่อน โรงงานผลิตเบียร์ โรงงานเครื่องปั้นดินเผา สวนองุ่น และหมู่บ้านของชาวนาชาวไร่ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Development) มากขึ้น การนำเสนอทรัพยากร และรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือเรียกว่า 3S ประกอบด้วย อ้างถึงใน ปราโมชน์ รอดจรัส (2553) (1) S = Security หมายถึง ความปลอดภัยจากธรรมชาติที่เกิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน (2) S = Sanitation หมายถึง ความปราศจากโรคและมลพิษต่าง ๆ จากอากาศ น้ำดื่ม และสิ่งปฏิกูล (3) S = Satisfaction หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้รับการจากการท่องเที่ยว จากสินค้าที่ผลิต จากแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนความพึงพอใจที่ได้รับจากการบริการ นอกจากนี้ อ้างถึงใน อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548) ได้ทำการจำแนกลักษณะของการท่องเที่ยวออกเป็น 8 ประเภท ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา เล่นกีฬา แชน้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ

2. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Intensive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวจัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เป็นสวัสดิการของหน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อดูงาน การนันทนาการ โดยหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3. การท่องเที่ยวเพื่อชมประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานและโบสถ์เก่า ๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่าง ๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่นคือ การประชุมหรือพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ด้วย

5. การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรม (Culture Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และในบางครั้งเข้าร่วมวิถีชีวิตเก่า ๆ ที่หาได้ยาก ท้องถิ่นเก่า ๆ ที่มีความน่าสนใจ เป็นที่ดึงดูดความสนใจ

6. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตเห็น แสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมทั้งการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

7. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ แต่เน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเน้นที่ชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติ และการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่พิภพ

8. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และเรียนรู้ หาประสบการณ์ที่ไม่สามารถหาได้ในห้องเรียน

นอกจากนี้ ราณี อธิษัญกุล (2546) ได้จำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามลักษณะของทรัพยากรได้ 4 ประเภท คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองและมีความงดงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยาและระบบป่าไม้ที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ชายหาด เกาะแก่ง ปะการัง สัตว์ป่า พรรณพืช เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และศาสนสถาน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้สถานที่มีความหลากหลายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Godfrey และ Clarke (2000) ได้จัดทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรหลัก คือมีอำนาจดึงดูดนักท่องเที่ยวสูง และทรัพยากร

สนับสนุน คือทรัพยากรที่ช่วยเสริมแรงดึงดูดให้แก่ทรัพยากรหลัก ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทรัพยากรด้านงานมหกรรมเทศกาล ทรัพยากรด้านกิจกรรม และทรัพยากรด้านงานบริการทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่ต่งที่อยู่นั้น ควรมีลักษณะหลักที่สำคัญ 4 ประการ หรือเรียกว่า 4As อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (2550) ได้แก่

1. ความดึงดูดใจ (Attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจากความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่าง ๆ ป่าที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิดหรือความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ ไร่องานสวนในหุบเขา หรือมีลักษณะของเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของแต่ละท้องถิ่น การจัดขบวนบุปผชาติหรือการตกแต่งขบวนพาเหรดและการแสดงในเทศกาลต่าง ๆ การแสดงแสง สี เสียง ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. การเข้าถึงง่าย (Accessibility) ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก หากมีความสะดวกในการเดินทางเที่ยวชม นักท่องเที่ยวจะเกิดบรรดาลใจในการท่องเที่ยวได้มาก แหล่งท่องเที่ยวแม้มีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ (Amenity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ปราสาทราชวัง วัด โบราณสถานต่าง ๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น การร่วมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น งานคาร์นิวัลในประเทศบราซิล งานประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทย เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการท่องเที่ยวนอกเหนือไปจากบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและแต่ละองค์ประกอบก็มีองค์ประกอบย่อย ๆ อีกมากมาย ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในรูปแบบของการท่องเที่ยว การที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้

เดินทางยังสถานที่ ตำบล เมือง ภาค รัฐ หรือประเทศต่าง ๆ ทำให้ท้องถิ่นที่มีผู้เดินทางไปท่องเที่ยว ได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบหลายประการนั้น นับได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว อ้างถึงใน จิราภรณ์ อัมพรพรรดี (2547) หรืออาจจะกล่าวอีกอย่างว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ โบราณสถาน และศิลปวัฒนธรรม จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนี้

1. ความสำคัญด้านจิตวิทยา คือ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะนำมาพิจารณาเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นหรือไม่ และสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสุขแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ

2. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ของท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวย่อมก่อให้เกิดการสร้างงาน อาชีพ ให้กับท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การผลิตสินค้าที่ระลึก จาหน่ายนักท่องเที่ยว การจัดบริการที่พักให้ลักษณะ โฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น และเป็นที่มาของรายได้ของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เมื่อนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวโดยย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงทำให้สามารถกระจายรายได้สู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายประเภท เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจขนส่ง รวมทั้งเป็นที่มาของรายได้ภาครัฐ รัฐบาลสามารถเรียกเก็บภาษีอากรจากการค้าและภาษีเงินได้จากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งรัฐสามารถนำไปใช้พัฒนาประเทศ

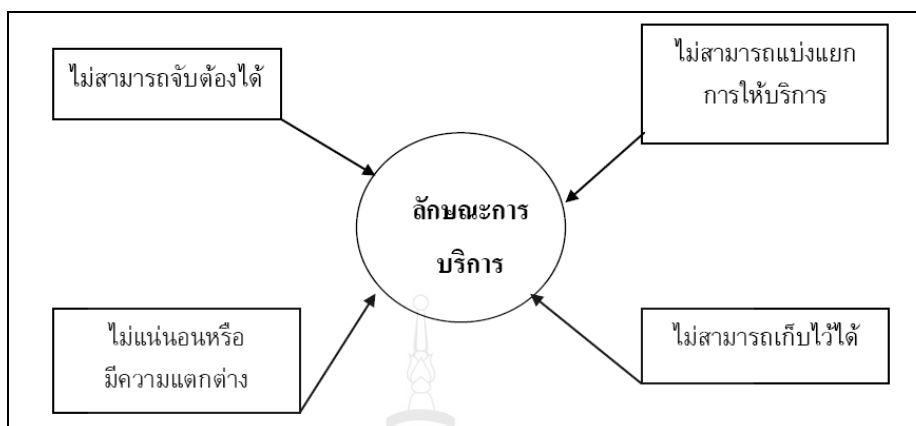
3. ความสำคัญด้านสังคม คือ ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์จะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เพราะสามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง และยังช่วยให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนดีขึ้น ด้วยจากการมีรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้มีอำนาจซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทั้งยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในสังคม และช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชนมีโอกาสดูได้เรียนรู้ ได้สัมผัสของจริงได้รับประสบการณ์ตรงย่อมส่งผลให้เกิดทัศนคติที่กว้างไกล เกิดความประทับใจ และช่วยเสริมสร้างให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วโลก

4. ความสำคัญด้านวัฒนธรรมทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต การละเล่น งานเทศกาล ประเพณีต่าง ๆ สามารถแสดงถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และสะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน

5. ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เน้น การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรม อื่นที่เน้นการนำเอาทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์ จากประโยชน์ที่เกิดขึ้นมากมายที่ได้รับจาก ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ใน สภาพที่เหมาะสมไม่เสื่อมสลาย การนำทรัพยากร ไปใช้อย่างระมัดระวัง มีจิตสำนึกและมีระบบการ จัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

2.1.4 ลักษณะของการท่องเที่ยว

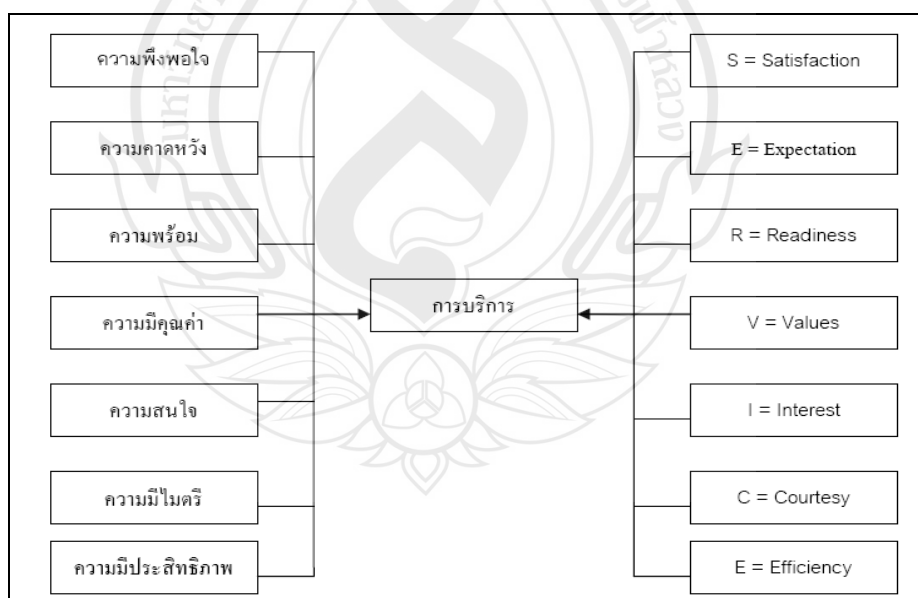
การให้บริการ เป็นการให้ความสะดวกรวดเร็วในการประกอบกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อ สนองตอบต่อความต้องการของลูกค้า ตลอดจนจนถึงการสร้างความพึงพอใจและประทับใจใน การให้บริการ อ้างถึงใน จิตติมา วิรภัทรพงศ์ (2546) นอกจากนี้แล้วยังพบว่า ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะการบริการว่า ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangibility) คือ บริการ ไม่สามารถที่จะมองเห็นหรือเกิดความรู้สึกได้ก่อนที่จะมีการซื้อ ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการ (Inseparability) คือเป็นการผลิตและบริโภคในขณะเดียวกัน กล่าวคือผู้ขายหนึ่งรายสามารถ ให้บริการลูกค้าในขณะนั้นได้หนึ่งราย เนื่องจากผู้ขายแต่ละรายมีลักษณะเฉพาะตัวไม่สามารถให้ คนอื่นมาบริการแทนได้ เพราะต้องผลิตและบริโภคในเวลาเดียวกัน ทำให้ขายบริการอยู่ในวงจำกัด ในเรื่องเวลาไม่แน่นอน หรือมีความแตกต่าง (Variability) ลักษณะของการให้บริการไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ขายบริการเป็นใคร จะให้บริการเมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ไม่สามารถเก็บไว้ได้ (Perish ability) คือ การบริการไม่สามารถเก็บไว้ได้เหมือนสินค้าอื่น ๆ ถ้าความต้องการมีสม่ำเสมอ การให้บริการ ก็จะไม่มีปัญหา แต่ถ้าลักษณะของความต้องการไม่แน่นอนจะทำให้เกิดปัญหา คือ บริการไม่ทัน หรือไม่มีลูกค้า

ที่มา ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541)

ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะการบริการ

หลักพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริการที่มีคุณภาพ ของคำว่า “บริการ (Service)” เมื่อแยกตัวอักษรแต่ละตัวเป็นคำขึ้นต้นขององค์ประกอบของความสำเร็จในการบริการ คือ

ที่มา จิตติมา วีรภัทรพงศ์ (2546)

ภาพที่ 2.2 แสดงหลักพื้นฐานของความสำเร็จในการให้บริการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและ สภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Subsystem) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการ ท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่าง องค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย อ้างถึงใน นิภาพร หนูอักษร (2548) ซึ่งองค์กร UNESCO ได้กล่าวถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวในหลวงพระบาง ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การวางแผนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าหากประเทศต้องการที่ จะประสบความสำเร็จ การขาดการวางแผนที่ดีในการก่อสร้าง การโฆษณา การลงทุน ก็จะไม่ สามารถนำไปสู่ผลประโยชน์ได้ การขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดปัญหาต่อภาวะการณ์ ควบคุมในอนาคต ไม่ใช่แค่เพียงการวางแผนและการจัดการอย่างเดียวเท่านั้นว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ก็มีความสำคัญเช่นกัน ชุมชนในหลวงพระบาง จะต้องได้รับรู้ในรายละเอียดและได้รับ โอกาสเพื่อร่วมกันวางแผนและกระบวนการจัดการ อ้างอิงใน United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO (2004) และระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource management) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพ และจัดระดับการวิเคราะห์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพ และจัดระดับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การวิเคราะห์หาจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะได้วิเคราะห์ความ เหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ เริ่มต้น ด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนด ทิศทางในการดำเนินงาน โดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้าง เป็นประเภทใดและมีสภาพอย่างไร ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะ และความเหมาะสมที่ แตกต่างกันตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมสูงสุด ส่วนที่มีความเหมาะสมน้อย

ควรได้รับการพิจารณาในด้านรูปแบบ และการจัดการที่ทำให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบการจัดการที่สามารถเอื้อประโยชน์และตอบสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ

ขั้นตอนการประเมินศักยภาพ และจัดระบบของทรัพยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการให้คะแนน 5-1 จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาสภาพทั่วไป ความเกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการจัดกิจกรรม

2) ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3 ปัจจัย คือ ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น มีโบราณสถานภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีความเหมาะสมของทรัพยากรในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ได้คะแนน 5 เป็นต้น

2. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นการประเมินปริมาณของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละแห่งจะสามารถรองรับได้ โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ควรพิจารณาปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1) ขีดจำกัดทางสภาพแวดล้อม หมายถึงการรักษาสมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กับจำนวนนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถ้าขาดความสมดุลจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกายภาพ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระบบนิเวศ

2) ขีดจำกัดทางการตลาด หมายถึง การรองรับตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความสามารถในการรักษาสมดุลระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวกับกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่รองรับ ซึ่งมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวเชิงจิตวิทยา เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดวิกฤต ทำให้เกิดความรู้สึกว่าประสบการณ์ที่ได้รับด้อยคุณภาพ เช่น รถติด เนื่องมาจากถนนแคบ และมีรถจำนวนมาก

3) ขีดจำกัดของชุมชน หมายถึง การรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นความหนาแน่นของพื้นที่ใช้สอยในชุมชน เช่น ในร้านอาหาร ร้านค้า เป็นต้น

3. การกำหนดเขตการใช้พื้นที่หรือเขตการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ (Zoning) หรือเพื่อการจัดการ (Management Zone) ให้เหมาะสมตามสภาพและขนาดของ

ทรัพยากรที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถป้องกันผลกระทบที่จะมีผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมด้วย โดยมีแนวทางการดำเนินการต่อไปนี้

1) การจัดให้มีเขตบริการ หรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center) ควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ราบมากพอที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูล และความรู้แก่นักท่องเที่ยว

2) การจัดเขตสงวน หรือบริเวณพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านนิเวศ พื้นที่ที่มีความเปราะบางทางด้านนิเวศ ควรจัดไว้เป็นเขตสงวนหรือเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่จำเป็น ต้องมีการควบคุมการใช้ประโยชน์อย่างเข้มงวดเพื่อรักษาสมดุลทางด้านนิเวศ

4. การควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการมีระบบป้องกันและกำจัดมลภาวะที่เหมาะสม

แรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาในประเทศไทย ปราโมชน์ รอดจรัส (2553) ได้อธิบายถึง ลักษณะของประเทศไทยที่สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ว่าประกอบไปด้วยสาเหตุหลายประการ ได้แก่

1) วัฒนธรรม ประเพณี แม้ว่าประเทศเพื่อนบ้านของไทยจะมีวัฒนธรรมพุทธเช่นเดียวกับประเทศไทยก็ตาม แต่ในรายละเอียดด้านวัฒนธรรม และประเพณีก็นับได้ว่าประเทศไทยมีความแตกต่างไปจากประเทศอื่น ที่ทำให้เกิดความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางมาประเทศไทย เพื่อศึกษาและสัมผัสความแปลกดังกล่าว

2) บุคลิกภาพของคนไทยที่เป็นกันเอง การที่เป็นคนยิ้มง่าย ให้ความสำคัญกับแขกบ้านแขกเรือน ส่งผลทำให้ในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้นมองคนไทยว่าเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว เดินทางมาแล้วปลอดภัย

3) ค่าใช้จ่าย เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แล้วยังนับว่ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีราคาถูกเมื่อเทียบกับสินค้าและบริการที่ได้รับ จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

4) สถานที่ท่องเที่ยว ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลาย เช่น ในกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวง เป็นแหล่งเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ยังมีวัดโบราณสถานเก่าแก่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติผสมผสานอยู่ด้วย แหล่งท่องเที่ยวยามค่ำคืน ความหลากหลายดังกล่าวก่อให้เกิดความคุ้มค่าที่จะเดินทางมาครั้งเดียวแล้วได้ท่องเที่ยวในหลายที่

5) การซื้อสินค้า ความหลากหลายของสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยมีราคาถูก และมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ เป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเลือกที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ดังที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักเพื่อการเลือกซื้อสินค้าในเมืองเซินเจิ้น ประเทศจีน

6) สถานที่พัก โรงแรมในประเทศไทยมีทุกระดับ และที่สำคัญเมื่อเทียบกับในประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่า โรงแรมระดับ 5 ดาวเหมือนกัน ในประเทศไทยจะมีราคาถูกกว่าแต่การให้บริการก็ดีไม่แพ้กัน นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่ามีสถานที่พักในรูปแบบต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมากให้นักท่องเที่ยวได้เลือก เช่น รีสอร์ท บังกะโล เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่มีราคาถูก และมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้

7) อาหาร สำหรับประเทศไทยแล้วเอกลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ อาหารไทย ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก โดยเฉพาะต้มยำกุ้ง และส้มตำ ที่ถือว่าเป็นอาหารอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติรู้จักกันดี สาเหตุหนึ่งเพราะว่าได้มีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐมาเป็นเวลานาน

8) ชีวิตกลางคืน กรุงเทพมหานครขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก มีสถานที่ท่องเที่ยวกระจายไปทั่วเมือง เช่น เขตสีลม จตุจักร ซอยนานา สุขุมวิท ถนนข้าวสาร กลายเป็นเอกลักษณ์สำคัญของกรุงเทพมหานคร

9) กีฬา มวยไทยนับได้ว่าเป็นกีฬาที่มีความน่าสนใจกับชาวต่างชาติ เนื่องจากมีความสวยงามในท่าทางและลีลาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะอย่าง นอกจากนี้แล้วยังมีกีฬาอีกหลายประเทศที่มีเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น เช่น กระบี่กระบอง ตระกร้อ และยังพบว่ามีสนามกอล์ฟที่เป็นมาตรฐานหลายแห่งเพื่อรองรับนักกีฬา

10) ข้าราชการท่องเที่ยว ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ว่าปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นกลยุทธ์สำคัญที่รัฐบาลได้ดำเนินการมาโดยตลอด ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

11) ข้อมูลจากคนรอบข้าง การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวบ่อยครั้งที่พบว่าเป็นลักษณะของปากต่อปาก กล่าวคือ ได้รับคำบอกกล่าวจากเพื่อนที่เคยเดินทางมาประเทศไทยแล้วรู้สึกประทับใจ จึงอยากที่จะลองเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยเลียนแบบ

12) ความจำเป็น เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งสัมมนาขนาดใหญ่ของโลก มีราคาถูก มีคุณภาพที่ดีส่งผลทำให้บริษัทขนาดใหญ่ของต่างประเทศมักจะจัดประชุม สัมมนาในประเทศไทย จึงทำให้เกิดการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยด้วยความจำเป็น

13) การเยี่ยมญาติ มิตร เป็นลักษณะของการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ในการเยี่ยมเยียนบุคคลสำคัญของตนเอง เช่น มาเยี่ยมญาติ หรือเพื่อน เพราะพบว่า คนไทยแท้จริงแล้วมีที่มาจากหลายเชื้อชาติ เช่น จีน ส่องกง เวียดนาม เป็นต้น หรือคนที่มิเพื่อนเป็นชาวตะวันตกจากการที่ได้เดินทางไปทำงานหรือศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น เพื่อหาประสบการณ์ เป็นการเดินทางเข้ามาเพื่อค้นหาสิ่งแปลกใหม่แตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมเดิมของตนเอง และเชื่อว่าจะสามารถนำประสบการณ์แปลกใหม่ที่ได้นี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในรูปแบบหนึ่ง เพราะว่าการท่องเที่ยวมีผลกระทบในวงกว้างต่อประเทศเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นการกระตุ้นรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังเป็นกระบวนการนำการเปลี่ยนแปลงในเชิงวัฒนธรรม และการเมืองเข้ามาสู่ประเทศไปพร้อมกัน ดังนั้น กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลของหลายประเทศได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อ้างถึงใน Branford, Malcolm & Lee (2004) การสังเคราะห์เอกสารของ Mancini (2005) ที่ได้เขียนตำราวิชาการเรื่อง การเดินทางและการท่องเที่ยวเบื้องต้น (Access Introduction to Travel and Tourism) และ อ้างถึงใน Morgan และ Prichard (2000) ที่ได้เขียนตำราเรื่อง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกิจกรรมเพื่อความบันเทิง (Advertising in Tourism and Leisure) สามารถสังเคราะห์เป็นหลักการดำเนินเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. เร่งพัฒนา บุคลากร พื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนัก ท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง
2. เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว
3. เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
4. เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่น ๆ โดยรอบทั้งทางด้านการตลาด การลงทุน และการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

5. บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย

ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การค้นคว้าเอกสารยังพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีพลังมากที่สุดรูปแบบหนึ่งในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน คือ การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ในประเทศไทยนั้น รพีพล ญะนิยม (2537) ได้ศึกษาการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 50 คน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในกองประชาสัมพันธ์ จำนวน 10 คน จากการศึกษา พบว่า นโยบายการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นนโยบายที่ดี คือ หน่วยงานสามารถใช้นโยบายเป็นหลักในการปฏิบัติการกิจของตน สามารถประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจแตกต่างกันออกไปได้ แต่การวางแผนอาจคลาดเคลื่อนเนื่องจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วางแผนซึ่งอาจทำให้ไม่ทราบถึงความเป็นจริงอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังไม่มีมีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์โดยตรง ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่า รายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เกิดจากการประชาสัมพันธ์โดยตรงแต่เพียงอย่างเดียว หรือเนื่องจากการดำเนินการด้านการตลาดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวางแผนการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คือ บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ จึงอาจทำให้หนึ่งคนต้องปฏิบัติงานหลายหน้าที่ อาจก่อให้เกิดสภาพงานล้นมือ และไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้ งานวิจัยดังกล่าว ให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจต่อเนื้อหาของสารที่จะสื่อไปยังนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ได้มา กำหนดเนื้อหาสื่อ และกำหนดสื่อบุคคลที่เหมาะสมเพื่อลดภาระงานประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ รุ่งกานต์ มงคลวีราพันธ์ (2542) ศึกษาการสื่อความหมายของโปสเตอร์ในการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2530-2543 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า นโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในแต่ละปี จะมีความสัมพันธ์กับการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาที่ปรากฏอยู่บนโปสเตอร์ การสื่อความหมายทางคำ เป็นการสื่อความหมายแบบนัยตรง และนัยแฝง ซึ่งส่วนมากเป็นการสื่อความหมายแบบนัยแฝงเพื่อดึงดูดและทำให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น สื่อโปสเตอร์มีการใช้จุดเร้าใจทางอารมณ์ ซึ่งเน้นวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหารไทยและศิลปหัตถกรรม เพื่อต้องการสื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและสวยงามของไทยนอกจากนั้น รุ่งกานต์ มงคลวีราพันธ์ ยังพบว่า โปสเตอร์ในแต่ละปีแสดงถึงความสวยงามในด้านศิลปะประเพณี ความเป็นไทย รวมทั้งการสื่อ

ความหมายผ่านคำและภาพ ซึ่งสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับสถานการณ์หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นการสื่อให้เข้าใจง่าย และเน้นจุดเร้าใจที่ทำให้โปสเตอร์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โปสเตอร์ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับบริษัทโฆษณา นั้น มีความแตกต่างในด้านการออกแบบสร้างสรรค์งาน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นรูปแบบธรรมดา เรียบง่าย ส่วนบริษัทโฆษณาจะมีการจัดวางหน้าและการออกแบบที่ทันสมัย ซึ่งทำให้มีความคมชัดและสวยงามมากขึ้นงานวิจัยดังกล่าว ให้ความสนใจต่อการสื่อความหมายทางโปสเตอร์ซึ่งเป็นสื่อเฉพาะกิจประเภทหนึ่งในการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และนำเสนอสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างให้มีความน่าสนใจ มีประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว วรางคณา รัตนรักษ์ (2540) ได้ศึกษากระบวนการสื่อสารมวลชนเพื่อการรณรงค์โครงการไทยเที่ยวไทย โดยใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับผิดชอบ และการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลสื่อพบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยึดหลักการหาช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลที่แน่นอนเป็นหลักในการดำเนินงาน ด้วยการใช้งบประมาณในการเช่าซื้อเวลาและสนับสนุนรายการที่ได้รับความนิยม และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่มในสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ และให้ความสำคัญกับความถี่ในการนำเสนอ เงื่อนไขอีกประการหนึ่งที่สามารถเข้าไปใช้ช่องทางที่แน่นอนได้ คือ ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าของเวลาด้วย วรางคณา รัตนรักษ์ พบว่า รูปแบบการนำเสนอสารเป็นสารคดีสั้น สารคดียาว สารคดีวาไรตี้ และสารคดีเชิงข่าว เพื่อนำเสนอข้อมูลเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เนื้อหาสารที่นำเสนอเป็นข้อมูล

ประเด็นด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้แล้วยังพบว่า แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะประชาชน เพราะถือว่าเป็นสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญมาก แหล่งท่องเที่ยวที่ดีนั้นจะต้องอยู่ในชุมชนที่ผู้คนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงานว่าจำเป็น ต้องมีนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีดังนี้

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นตลอด รวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและการบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2. สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายร่วมมือ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปขององค์กร หรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตและความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในแต่ละระดับนั้น ๆ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลตลอดจนได้ผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติ และปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือ และเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5. แก้ไข ปรับปรุง พัฒนากฎหมาย และระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับ กับประชาชนท้องถิ่นตลอดจนการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุมดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ การมีจิตสำนึก ในการจัดการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัด เก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือ และการยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวว่า เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมี 2 ลักษณะ คือ (1) การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาด้านการท่องเที่ยว การร่วมคิดและหาวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยว การร่วมวางแผนนโยบาย วางแผนตัดสินใจ การคิดหาวิธีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น การร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานการท่องเที่ยวให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ และการร่วมควบคุมติดตามประเมินผลแผนการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้และ (2) การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างไม่แท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการท่องเที่ยวที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยว และสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย
- 2) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ร่างกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่น และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย
- 3) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด
- 4) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปสหกรณ์ได้
- 5) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงาน หรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยว ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- 6) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามประเมินผลแผนงาน หรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนในทิศทางที่ถูกต้องนั้น ควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยเริ่มจากการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตน การเตรียมการจัดกรวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวและการได้รับประโยชน์จากการ

ให้บริการ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาค้นได้ด้วย อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น ฉะนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ต้องให้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต ได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งมีกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การให้ข้อมูลท้องถิ่นที่ถูกต้อง การให้บริการที่พัก อาหาร การขายสินค้าของที่ระลึก การให้บริการมัคคุเทศก์ การรับจ้างในธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ระดับท้องถิ่น การควบคุมดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาระดับความเป็นอยู่ของชุมชน การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

ในทางสังคมวิทยาเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็น และไม่เป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย อาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ สารของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้มองเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน โดยเครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาหาหน้าตาที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน /กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง และในเครือข่ายจะไม่มีใครบังคับความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย จึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่ม/องค์กรมากนัก แนวคิดของเครือข่ายเป็นพื้นฐานสำคัญของเครือข่าย การจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครือข่ายจึงต้องศึกษาแนวคิดของเครือข่ายที่สำคัญ คือ

2.4.1 ธรรมชาติของเครือข่าย

เครือข่ายเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติปรากฏการณ์หนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีการดำรงอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นข่ายใยแห่งความสัมพันธ์ มีความเป็นอิสระต่อกัน และไม่มีตัวตนที่แท้จริง กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงขยายผลและเติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนรูปร่าง รูปทรงและเปลี่ยนพลังงานเพื่อการเข้าสู่สภาวะที่เหมาะสม โดยการรวมกันเป็นกลุ่มของเครือข่าย ถือได้ว่าเป็น ระบบภายในระบบนั้นตามธรรมชาติแล้วจะเป็น

ระบบเปิด โดยเครือข่ายมีการดำรงอยู่และมีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ระบบเหล่านี้โดยภาพรวมแล้วจะมีลักษณะที่ไร้ระเบียบ แต่ในความไม่มีระเบียบนั้นจะก่อให้เกิดการมีระเบียบขึ้นเพราะนอกจากจะมีความไร้ระเบียบแล้ว ระบบยังประกอบด้วยความเป็นองค์การจัดการตัวเอง นอกจากนี้ เครือข่ายเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีหลากหลายมิติ ทั้งมิติทางชีวิตเพราะสิ่งมีชีวิตมีความเชื่อมโยงถึงกันและกัน มิติทางสังคม เพราะมนุษย์สร้างเครือข่ายทางสังคมขึ้นโดยธรรมชาติ และกิจกรรมต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายธรรมชาติ ซึ่งภายในเครือข่ายมีพลังหรือศักยภาพแฝง อ้างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน) (2547, หน้า 13-17)

2.4.2 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบของเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน) (2547, หน้า 13-17) ได้อธิบาย เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบ เนื่องจากการดำรงอยู่และทำหน้าที่ของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ นั้น มีลักษณะเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบที่มีต่อกัน ซึ่งเป็นปฏิริยาสัมพันธ์ที่มีความเคลื่อนไหวไปมาระหว่างสิ่งต่าง ๆ แล้วสร้างกระบวนการที่ต่อเนื่องจนเกิดเป็นเครือข่าย และระบบที่ผูกพันหรือเป็นองค์รวมที่ผสมผสานสิ่งเหล่านั้นเข้าเป็นหนึ่งเดียว แล้วรวมกันเข้าเป็นระบบ ระบบต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการทับซ้อนกันเป็นชั้น ๆ และเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันแบบสัมพันธ์กับบริบท (Context) และการจัดการความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ จนเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่ระดับเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นในชีวิตจริง ระดับแบบแผนของพฤติกรรมอันเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ระดับโครงสร้างที่ทำให้เกิดแบบแผนของพฤติกรรม และระดับภาพจำลองความคิดหรือวิถีคิดที่ทำให้เกิดโครงสร้างหรือพฤติกรรม ซึ่งจะเห็นได้ทั่วไปในระบบธรรมชาติและหน่วยชีวิตทุกหน่วย โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องอาศัยความยืดหยุ่นและการยอมรับจากฝ่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายประชาสังคม ประกอบด้วย บุคคลที่หลากหลายอาชีพหลายสถานภาพหลากหลายความคิดเห็น หลากหลายอายุมาทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบนี้แสดงถึงปฏิริยาสัมพันธ์หรือกระบวนการสร้างภาระหน้าที่ต่อกัน เพื่อให้การดำรงอยู่ของสิ่งนั้นมีความเคลื่อนไหวและมั่นคง ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระบบที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยไม่ละทิ้งสาเหตุ ผลลัพธ์ และบริบทที่เกี่ยวข้อง เป็นการมององค์รวมและเป็นระบบเปิดที่สามารถจะเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ระหว่างกัน หรือการมีปฏิริยาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องนั่นเอง

2.4.3 ความสัมพันธ์ของเครือข่ายในทางสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยาจัดเครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่ง (Social Relationship) ที่แตกต่างไปจากกลุ่มสังคม (Social Group) คือ กลุ่มสังคมจะมีขอบเขตที่ชัดเจน โดยรู้ว่าใครเป็น และไม่เป็นสมาชิก มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง มีความเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีทั้งที่มองเห็นเป็นรูปธรรมและไม่ใช่เป็นรูปธรรม ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว อาจจะมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละบุคคลแต่ละกลุ่ม แต่ละองค์กรต่างสามารถเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้เท่าเทียมกัน รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนมากกว่ากลุ่ม และองค์กร เพราะเป็นความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบคลุม กลุ่ม องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศไปจนถึงระดับโลก อ้างถึงใน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2547, หน้า 1) นอกจากนี้ การรวมกันเป็นเครือข่ายจึงเป็นการสร้างพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา หรือสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคมจากสังคมเดิมที่เป็นสังคมแบบใช้อำนาจไปเป็นสังคมเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งเครือข่ายของสังคมเรียนรู้มีลักษณะที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ไม่นิยมการใช้อำนาจ อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่น ๆ (2543, หน้า 304-305) อย่างไรก็ตาม พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น) (2547, หน้า 20-28) ได้ขยายความเห็นเพิ่มเติมว่า ความสัมพันธ์ของเครือข่ายในทางสังคมวิทยา หรือเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์นั้น มีความสลับซับซ้อนทั้งกระบวนการความสัมพันธ์ในเชิงการแข่งขัน การขัดแย้ง การต่อสู้ การพึ่งพาอาศัยกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมีขนาดและรูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความสัมพันธ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

2.4.3.1 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม เป็นแนวความคิดพื้นฐานของการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากการยอมรับในค่านิยมและความหมายที่นำไปสู่การจัดการชุมชน และเครือข่าย ในลักษณะของความเกื้อกูลและการไว้วางใจซึ่งก่อให้เกิดระเบียบ แบบแผนและการพัฒนาที่ต่อเนื่องหรือเป็นทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การจัดการและการขยายขอบเขตของเครือข่ายให้ขยายออกไป

2.4.3.2 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความไม่เท่าเทียมของการให้ และการรับในสังคมมนุษย์ คนในสังคมมีผู้ให้น้อยกว่าผู้รับ แต่มีอิทธิพลมากกว่า หรือมีการครอบงำและแข่งขันมากกว่า การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันในเชิงผลประโยชน์ต่างตอบแทน

ระหว่างผู้ให้กับผู้รับ ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ได้รับการอุปถัมภ์ เป็นต้น หรือการเกิดความสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิและอำนาจที่มีการครอบงำและการกอบโกยผลประโยชน์ระหว่างผู้ที่มีอำนาจปกครองกับผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง

2.4.3.3 ความสัมพันธ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ความรู้และปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคม กระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของชุมชนและสังคม คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในรูปของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก เพราะจะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ วิธีการใหม่และปัญญาในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม ความเป็นมิตรภาพ ความเป็นหุ้นส่วนแห่งความสำเร็จและการพึ่งพาอาศัยกันและกันเป็นวิธีการทำงานที่ทุกฝ่ายร่วมมือกัน ภายใต้การเรียนรู้ที่เป็นอิสระจากการครอบงำในเชิงอำนาจและความอ่อนล้าทางวัฒนธรรม ปาน กิมปี (2540, หน้า 27) มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แนวคิดของเครือข่ายในทางสังคมวิทยา ได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกเครือข่าย โดยมีแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน (Transactional Content) สิ่งที่น่าสนใจแลกเปลี่ยนในความสัมพันธ์ทางสังคม คือ สิ่งของและน้ำใจที่มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างบุคคลในการแสดงบทบาทแต่ละบทบาท

2. ความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะการแลกเปลี่ยน (Directional Flow) การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างบุคคล อาจมีลักษณะของการให้และการรับที่สมดุลกัน หรือให้มากกว่ารับ หรือรับมากกว่าให้ ลักษณะการให้และการรับเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าบุคคลแต่ละคนให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่งอย่างไร

3. ความถี่ และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (Frequency and Duration of Relationship) หมายถึง จำนวนครั้งที่พบปะหรือไปมาหาสู่กันและระยะเวลาที่รู้จักกัน การได้พบปะกันบ่อยครั้งและรู้จักกันมาเป็นเวลานาน จะช่วยให้คนรู้สึกผูกพันกันมาก ระยะเวลาจึงเป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพที่ดีของความสัมพันธ์ เพราะช่วยให้รู้ว่าคนได้ทุ่มเทเวลาให้กับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดโดยสรุป ความสัมพันธ์ของเครือข่ายในทางสังคมวิทยาเป็นแนวคิดและกระบวนการเกี่ยวกับการจัดระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มคน องค์กรและสมาชิกของเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน บนพื้นฐานที่สำคัญคือ การประสานงานกัน การยอมรับในศักดิ์ศรีกันและกัน การมีสถานภาพ และบทบาทที่เสมอภาคหรือทัดเทียมกัน การมีอิสระต่อกัน แต่มีความพร้อมที่จะดำเนินงานร่วมกัน สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.5 แนวคิดการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ตามคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2552 หน้า 2-4) ศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ความสะดวกในการเดินทาง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการในด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งด้านการบริการ และการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยจากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้ศึกษา จึงได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 3 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว คือ มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

1) ความเป็นเอกลักษณ์ ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และองค์ความรู้

- 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
 - 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม
 - 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
- ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดได้

- 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น
 - 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์
2. ศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ด้านนี้ชี้วัดได้แก่

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
- 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ศึกษา การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ศึกษา การดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่รอบ ๆ 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ด้านนี้ชี้วัด ได้แก่
 - 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
 - 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่

3) การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ด้านนี้ชี้วัด ได้แก่

- 1) การจัดการด้านการบริการ และสาธิตอุปโลกแก่นักท่องเที่ยว
- 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
- 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537, หน้า 1-27) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ว่าการพัฒนาจะสำเร็จได้จะต้องพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประการ คือ

2.6.1.1 สิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว (Attractions) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ อาจจะเป็นสิ่งดึงดูดใจเกี่ยวกับสถานที่ (Site) หรือสิ่งดึงดูดใจจากเหตุการณ์ (Events)

2.6.1.2 ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัจจัยพื้นฐาน อันได้แก่ การคมนาคม ยานพาหนะ ลานจอดรถ น้ำ ไฟฟ้า ระบบกำจัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบการสื่อสาร (โทรศัพท์ ไปรษณีย์ ฯลฯ)
2. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านขายของที่ระลึก สถานเริงรมย์ บริการรถเช่า บริการนำเที่ยว เป็นต้น

2.6.1.3 ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) คือ วิธีการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีความหมายครอบคลุมเรื่องของยานพาหนะ ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งความสามารถในการเข้าถึง มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง 2 ประการคือ

1. องค์ประกอบเชิงปริมาณ หมายถึง ความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ความจุ และความถี่ของยานพาหนะ
2. องค์ประกอบเชิงคุณภาพ หมายถึง ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความประหยัด และความปลอดภัย

สุดาพร วรพล (2540, หน้า 6-7) ได้ให้ข้อคิดในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

2.6.2.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น ควรรวมตัวกันสร้างข่ายงานในการพัฒนาร่วมกัน สังคมทุกระดับควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.6.2.2 ต้องทำความเข้าใจว่าชุมชนเป็นใคร และต้องทำให้ชุมชนเข้าใจถึงผลที่จะได้รับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะได้หันมาให้ความร่วมมือในการจัดการร่วมกัน

2.6.2.3 นักท่องเที่ยวควรได้รับข้อมูล เกี่ยวกับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนจะไปเยือนก่อนเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่จะได้รับเมื่อเดินทางไปถึงสถานที่นั้น

2.6.2.4 การพัฒนาชุมชนด้านจิตสำนึก ให้ความรู้ เตรียมทักษะในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.6.2.5 สิ่งที่จะนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องผ่านการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นก่อน

ศิริ ฮามสุโธ (2539, หน้า 383-386) กล่าวถึงการจัดสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในแง่ของการอนุรักษ์ไว้ 10 ประการคือ

2.6.3.1 การออกกฎหมายเวนคืนในสถานที่ท่องเที่ยว เพราะถ้าสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในความครอบครองของเอกชน ซึ่งดูแล ปรับปรุง โดยเจ้าของที่ดินเอง อาจจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย หรือหมดคุณค่า หรืออาจมีการเกิดค่าบริการที่ไม่เป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสถานที่ท่องเที่ยวนั้นน้อย

2.6.3.2 สร้างสถานที่ท่องเที่ยวไว้ในย่านชุมชน หรือไม่ไกลจากย่านชุมชน

2.6.3.3 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้เพียงพอ

2.6.3.4 จัดให้ระบบการรักษาความสะอาด เพราะความสะอาดคือหัวใจสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.6.3.5 จัดให้มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มให้มีปริมาณเพียงพอ ราคาเหมาะสม การจัดร้านเป็นส่วน มีระเบียบ

2.6.3.6 สร้างร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เพื่อเป็นการรวบรวมสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ หรือผลิตผลของท้องถิ่นที่กระจัดกระจายมารวมกันไว้ในที่เดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีเวลาค่อนข้างจำกัด

2.6.3.7 สร้างสถานที่พักแรม ซึ่งควรจะอยู่ในรูปของบ้านพัก ประเภทเกสต์เฮาส์ (Guest House) แทนการสร้างอาคารสูงหลายชั้น เพราะจะบดบังทัศนียภาพที่สวยงาม

2.6.3.8 การทำป้ายโฆษณาตามสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อชี้แจงข้อปฏิบัติเมื่อเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยว

2.6.3.9 การเก็บรักษาค่าบริการ ซึ่งไม่ควรจะแพงมากนัก

2.6.3.10 การรักษาความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแห่งจะอยู่ห่างไกลชุมชน หรือมีบริเวณที่กว้างขวาง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึง

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการพัฒนา และแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดำเนินการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน เรื่องผลผลิตทางการเกษตรได้ เพราะเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่อง จากปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ของภาครัฐ ที่สร้างความ ต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ระดับท้องถิ่น โดยมีปัจจัยภายในคือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ การมีผู้นำอย่างเป็นทางการที่ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไป เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่าง ๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการจัดการเพื่อ บรรลุตามองค์ประกอบ 4 ด้านของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้าน พื้นที่ท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบด้านการจัดการ (3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมกระบวนการ และ (4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมรวมถึงการประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ พบว่าทำได้ดีในองค์ประกอบที่ 1-3 หากแต่ต้อง พัฒนาเพิ่มเติมในองค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วม และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่ตำบลใกล้เคียงให้มากขึ้น

นงลักษณ์ จันทาทากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กรอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ (1) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (2) การให้ความรู้การจذبชมในการจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ (3) การศึกษาดูงานและการศึกษาการปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ และ (4) การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด และสื่อต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ 3) ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านองค์กรมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นปัญหาด้านกิจกรรม และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านพื้นที่ ส่วนแนวทางแก้ปัญหาด้านกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาด้านองค์กร และด้านที่ต่ำที่สุด คือ แนวทางแก้ปัญหาด้านพื้นที่

รฐา จันทวรา พร้อมคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง แนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวยอดเยี่ยมของจังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาพฤติกรรมและความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีรวมถึงศึกษาเงื่อนไข ศักยภาพ และข้อจำกัดของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนศึกษาประเด็นทางการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ และการสร้างกิจกรรม สร้างเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ระหว่างจังหวัด และเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมหาแนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย 800 ชุด แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาครั้งแรก 400 ชุด และนักท่องเที่ยวที่มาซ้ำอีก 400 ชุด โดยกระจายแบบสอบถามไปยังแหล่งท่องเที่ยวยอดเยี่ยมทั้ง 10 แหล่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย แม่น้ำสองสี เขื่อนสิรินธร แก่งสะพือ ด่านชายแดนช่องเม็ก วัดถ้ำคูหาสวรรค์ วัดหนองป่าพง และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี มีข้อคำถามในแบบสอบถามครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ด้านความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวยอดเยี่ยม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และการจัดประชุมเพื่อระดมความคิด เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

จำนวน 79 คน โดยสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และผู้นำเที่ยว เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 10 แหล่ง และการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความสนใจ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 60 ชุด แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มาครั้งแรก 30 ชุด และนักท่องเที่ยวมาซ้ำ 30 ชุด นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิด โดยดำเนินการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 10 แหล่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ก่อนการเดินทาง 1000-2000 บาท ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ เพื่อเป็นค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่มและค่าสินค้าที่ระลึก มากที่สุดตามลำดับ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด คืออุทยานแห่งชาติผาแต้ม นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังมีความสนใจที่จะเดินทางที่จะเดินทางท่องเที่ยวยังประเทศเพื่อนบ้าน แต่จะเป็นการเดินทางในครั้งต่อไป และไม่มี ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงปิดภาคเรียน นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ถึง 2000-3000 บาท เพื่อเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่ายานพาหนะ และค่าที่พักมากที่สุดตามลำดับ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และชมงานประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมไปท่องเที่ยว คือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่สนใจจะเดินทางท่องเที่ยวต่อในกลุ่มจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง และยังไม่ตัดสินใจว่าจะกลับมาท่องเที่ยวที่จังหวัดอุบลราชธานีอีก เพราะต้องการไปเที่ยวจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยด้วยเช่นกันศักยภาพ เงื่อนไขข้อจำกัดของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 10 แหล่งของจังหวัดอุบลราชธานีนั้นพบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบชัดเจน แต่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่าง ๆ บ้างในบางโอกาสประเด็นการทางการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 10 แหล่งของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ส่วนใหญ่แล้วประชาชนได้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม แต่ในบางแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สามารถจัดสรรพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าประชาชนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ในด้านการแปรรูปอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น ทำให้สินค้าที่มีออกมาจำหน่ายไม่มีความหลากหลายกิจกรรม การสร้างเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม 10 แหล่ง

ของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เรื่องราวส่วนใหญ่จะอิงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาทางศาสนา และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศ ส่วนกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว การยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้แนวทาง ดังนี้

1. กระตุ้น ส่งเสริมและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่ระลึก
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางจิตวิญญาณและศาสนา เช่น นั่งสมาธิ ศึกษาธรรม
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน โดยเน้นการขยายวันพักในจังหวัด ส่งเสริม
5. การจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ ที่เน้นความมีอัตลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี

นอกเหนือจากประเพณีแห่เทียน เพื่อกระตุ้นการกลับมาเที่ยวซ้ำ (Revisit)

6. สร้างความเข้มแข็งในภาคเอกชน และภาคที่เกี่ยวข้อง
7. สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในจังหวัด สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
8. ส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีผ่านคู่สมรสชาวต่างชาติ
9. กลไกการจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารทางการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัด

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เกิดขึ้นจากความสนใจที่จะศึกษาถึงอัตลักษณ์เส้นทางการท่องเที่ยวการพัฒนา รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในสังคมไทย โดยมีโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ ในพื้นที่ 4 ภูมิภาคของสังคมไทย ได้แก่ 1) รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม” 2) รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคเหนือ: กระบวนการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 3) รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคกลาง: การจัดการพุทธศิลป์ถิ่นสยามเพื่อความงดงามของจิตใจและปัญญา 4) รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคใต้ : การสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาเชิงบูรณาการ

วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ และกระบวนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาสำรวจเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ 4) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการ

จัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และ 5) เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในสังคมไทยจำนวน 150 วัด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในแต่ละภูมิภาค ๆ ละ 250 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นทิศทางของการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในสังคมไทย ดังนี้

1. ผลการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในสังคมไทย พบว่ามีเส้นทางท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย ในมิติของความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยวัดที่มีความงดงามทางด้านพุทธศิลปกรรมและความเชื่อเรื่อง “พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์” จะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมาก

2. ผลการศึกษารูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ และกระบวนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นพบว่า รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวจะปรากฏตามอัตลักษณ์ที่สำคัญตามคติความเชื่อของพระพุทธศาสนา และความเชื่อของท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค และมีกระบวนการจัดการที่แตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์ของวัดนั้น โดยมีรูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ และกระบวนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันใน 5 ด้าน คือ 1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามศรัทธาความเชื่อในพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 2) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น 3) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความงดงามของแหล่งพุทธศิลปกรรม 4) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง และ 5) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

3. กระบวนการจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย พบว่า มีกระบวนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดในมิติที่หลากหลายทั้งในเชิงกายภาพ การพัฒนาสังคม การพัฒนาจริยธรรม การจัดกิจกรรมเชิงพุทธ และการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม

4. การประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในสังคมไทย ทั้งในด้านกายภาพ/สภาพแวดล้อม การจัดการพุทธศิลปกรรมภายในวัด การรองรับด้านสังคมและวัฒนธรรม การให้คุณค่าทางจิตใจและปัญญาตามหลักพุทธศาสนา การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาสังคม พบว่า วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวได้ในระดับดี มีเพียงบางวัดที่มีความสามารถในการจัดการเชิงการท่องเที่ยวในระดับดีมาก และก็มีอีกหลายวัดที่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา พบว่า มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมและการจัดการในเชิงอำนาจ 2) การมีส่วนร่วมและการจัดการในเชิงอำนาจ และ 3) การมีส่วนร่วมและการจัดการในเชิงการสนับสนุน 6. ความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า องค์การต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ในลักษณะของการเกื้อกูลต่อกันในทุกมิติ ทั้งในเรื่องของการใช้อำนาจ เชิงกฎหมาย การอำนาจและการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ และการสนับสนุน โดยมีองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ กลุ่มคน สถานที่ท่องเที่ยว กลไกการตลาด การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว การเสริมสร้างความสัมพันธ์ องค์การการจัดการและผลประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดจะต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวพันกัน 7. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อวัดและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า มีผลกระทบทั้งในบวกและทางลบ เช่น การก่อให้เกิดรายได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนกระทบทางลบ เช่น การขาดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีปัญหา อุปสรรค การจัดการด้านท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาหลายประการ เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว ปัญหาการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยว ปัญหานิตินุคลเข้าซ้อน ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการภายในวัด เป็นต้น ดังนั้น วัด ชุมชนและภาคที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อความยั่งยืนของการเรียนรู้และการพัฒนาจิตใจและสังคม

อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน พร้อมคณะ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ซึ่งได้ใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายเข้ามาใช้ ประกอบด้วย (1) ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยให้ความสำคัญกับผลการวิจัยที่ผ่านของ อรุณรุ่ง วงศ์กังวานและคณะ. (2554). เรื่อง บุพปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยตรง เพื่อกำหนดกรอบของเนื้อหา ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พร้อมทั้งได้บูรณาการแนวคิดของ Mancini. (2005). Morgan และ Prichard. (2000). Holloway. (2002). Swarbrooke และ Horner. (2001). Hilary du Cros และ Bob McKercher. (2015). Herrenmans. (2006). ประกอบกับเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ (2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้มาจากการการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในแหล่งท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร

ขอดนิยมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว (In-depth Interview) และ 4) ได้นำทำการวิพากษ์วิจารณ์ และหาข้อสรุปร่วมกัน ของ โครงร่างข้อเสนอแนะทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสร้างข้อ เสนอแนะทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยแบ่งออกเป็น 4 ข้อเสนอแนะหลัก ได้แก่ (1) แนวทางในการส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการมี 6 กรอบการดำเนินงาน (2) แนวทางในการส่งเสริมด้านการพัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมี 5 กรอบการดำเนินงาน (3) แนวทางในการส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมี 4 กรอบการดำเนินงาน และ (4) แนวทางในการส่งเสริมด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มี 4 กรอบการดำเนินงาน

อิทธิชัย สีดำ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ (2) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ (3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ (ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี) และ (4) เพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการน่านโยบายการแก้ไขความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร และข้าราชการฝ่ายปกครอง จำนวน 373 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม จากการศึกษาวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับสูงสุดไปน้อยสุดจะได้ ดังนี้ ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านลักษณะของนโยบาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่น่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติด้านภาวะผู้นำ ด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านการคำนึงถึงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของพื้นที่ ด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากกลุ่มต่าง ๆ ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและด้านความเพียงพอของทรัพยากร (2) ระดับความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร และข้าราชการฝ่ายปกครอง ในจังหวัดปัตตานีต่อสภาพสถานการณ์ในปัจจุบัน ภายหลังการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาปฏิบัติ อยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับสูงสุด

ไปน้อยสุดจะได้ ดังนี้ ด้านเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน และ (3) ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการน่านโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติทุกด้าน ส่งผลต่อความสำเร็จในการน่านโยบายไปปฏิบัติทุกด้าน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

เพื่อให้การศึกษามีเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

3.1.1 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารงาน การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยผู้วิจัยได้สืบค้นฐานข้อมูลการศึกษาวิจัยและวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Theses) และทำการค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร จากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เชียงราย เพื่อศึกษาถึงแนวคิดด้วยเรื่อง ทฤษฎีภาวะผู้นำ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ข้อมูลสรุปจากการศึกษาเอกสารจะนำไปใช้ในการศึกษาภาคสนามต่อไป

3.1.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการศึกษาโดยการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง (Field Survey) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัยนี้ ได้แก่

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 200 คน แยกเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชุมชน บ้านเหมืองแดงน้อย ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน และนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดหิริญญาวาส จำนวน 100 คน วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Simple Random Sampling)

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำหมู่บ้าน บ้านเหมืองแดงน้อย ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ มักทายก ไวยาวัจกร ประธานกลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้านบ้านเหมืองแดงน้อย ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ บ้านเหมืองแดงน้อย และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง จำนวน 2 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3.3 ตัวแปรของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดประเภทของตัวแปรดังนี้

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิริญญาวาส อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่

- 3.3.1.1 ความมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม
- 3.3.1.2 สถานที่และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3.3.1.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
- 3.3.1.4 การพัฒนาการท่องเที่ยว
- 3.3.1.5 การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 3.3.1.6 การจัดการการท่องเที่ยว

3.3.2 ตัวแปรตาม ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของ วัดหิรัญญาวาส อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้นำในหมู่บ้าน ต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม 3 ด้าน ได้แก่

3.3.2.1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

3.3.2.2 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

3.3.2.3 ด้านการบริหารจัดการ

3.4 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยนี้มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งแต่ละประเภท มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารวิชาการ แหล่งข้อมูล ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ และการปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จในการบริหารงาน รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นลักษณะ ของการวิจัยเชิงบรรยาย/พรรณนา (Descriptive Research)

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูล โดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ไปยังกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน บ้านเหมืองแดงน้อย ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดหิรัญญาวาส จำนวน 100 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้นำในหมู่บ้านชุมชน จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยทำการวิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

3.5 เครื่องมือการรวบรวมข้อมูล

3.5.1 กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชุมชน และนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายเปิดชนิดตรวจสอบรายการ (Check-list) และแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (1961) และคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.5.1.1 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ลักษณะการเดินทาง ยานพาหนะในการเดินทาง วัตถุประสงค์ในการเดินทาง เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาสหรือไม่ ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาส เคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อใด ค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ และหากมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดที่ต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุด

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ได้แยกเกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพเป็น 5 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ลักษณะทางกายภาพ จำนวน 2 ด้าน คือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 ข้อ ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 ข้อ เกณฑ์การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ด้าน คือ การจัดการคุณภาพเสียง จำนวน 2 ข้อ การจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 3 ข้อ การจัดการคุณภาพอากาศ จำนวน 2 ข้อ และเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 3 ด้าน คือ ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม และความเข้มแข็งของชุมชนและศาสนา วัฒนธรรม เกณฑ์ด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 5 ข้อ เกณฑ์ด้านการบริหารและจัดการ จำนวน 3 ด้าน คือ การจัดตั้งอำนวยความสะดวก จำนวน 2 ข้อ การให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 2 ข้อ และการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว จำนวน 2 ข้อ ลักษณะคำถามปลายเปิดจะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (1961) กำหนดให้คะแนน ตอนที่ 3 ดังนี้

5 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด

3.5.1.2 แบบสอบถามสำหรับประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง รายได้/เดือน

ตอนที่ 2 การให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส เป็นลักษณะคำถามปลายปิด ได้แยกเกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพเป็น 3 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว จำนวน 9 ข้อ เกณฑ์ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 ข้อ และเกณฑ์ด้านบริหารจัดการ จำนวน 12 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิดจะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (1961) ดังนี้

5 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง ให้ความสำคัญเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สํารวจถึงการเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ในรอบ 2 ปี ได้แยกประเด็นกิจกรรมไว้ 10 กิจกรรม ลักษณะคำถามปลายปิดจะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (1961) กำหนดให้คะแนนตอนที่ 3 ดังนี้

5 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การสำรวจสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ คือ สอบถามถึงการดำเนินการในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด สอบถามถึงปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน และ สอบถามถึงปัญหาที่เกิดจากบุคลากรในวัดหิรัญญาวาส และมีคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ ในการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส และข้อเสนออื่น ๆ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม จากนั้นได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ศึกษาวิจัย ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเครื่องมือ เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพ จากนั้นได้นำเครื่องมือไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาส จำนวน 10 คน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 10 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทุกฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว เท่ากับ 0.885

และแบบสอบถามสำหรับประชาชน เท่ากับ .852 และทำการตัดข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพ จัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามต่อไป

3.5.2 กลุ่มตัวอย่างผู้นำในหมู่บ้านชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแนวทางในการสัมภาษณ์ทั้งหมดจะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของวัดและหมู่บ้านชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส และตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ผู้ทำการวิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแนะนำแก้ไข เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพ จากนั้นได้นำเครื่องมือไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างผู้นำหมู่บ้านชุมชน จำนวน 3 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ และทำการจัดเป็นประเด็นข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพ นำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

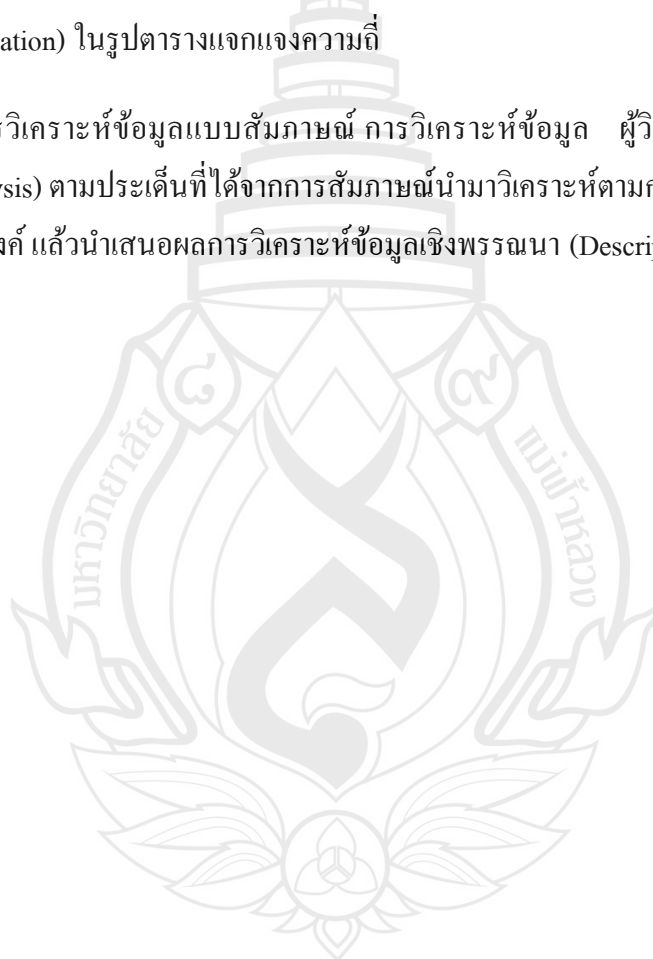
ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว นำมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณาประกอบตาราง โดยทำการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมา ป้อนข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Packagetor Social Science = SPSS) ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.6.1 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยค่าสถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ในรูปตารางแจกแจงความถี่ข้อมูลเป็นการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) เพื่อหาค่าที่จะเป็นตัวแทนชุดของข้อมูล และการวัดค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในรูปตารางแจกแจงความถี่

3.6.3 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัด และหมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในรูปตารางแจกแจงความถี่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และวัตถุประสงค์ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด และหมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการศึกษา ดังนี้

4.1 ผลของการศึกษาแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

4.1.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะของประชากร และปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (N=100) ตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ม.3	23	23.00
ม.3	10	10.00
ม.6, ปวช., หรือเทียบเท่า	15	15.00
ปริญญาตรี	29	29.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	23	23.00
2. อาชีพ		
ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	41	41.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	4.00
พนักงานภาคเอกชน	7	7.00
นักเรียน นักศึกษา	21	21.00
อาชีพอิสระ	24	24.00
ว่างงาน	3	3.00
3. รายได้/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	28	28.00
5,000 - 10,000 บาท	18	18.00
10,001 - 15,000 บาท	16	16.00
15,001 - 20,000 บาท	9	9.00
20,001 - 25,000 บาท	8	8.00
25,001 บาทขึ้นไป	21	21.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวนั้น ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมา ระดับต่ำกว่า ม.3 และปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23 เท่ากัน และระดับม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีอาชีพข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 24 และอาชีพนักเรียน

นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21 โดยมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา 25,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21 และ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18

4.1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะการเดินทาง		
คนเดียว	6	6.00
ครอบครัว	46	46.00
กลุ่มเพื่อน	36	36.00
บริษัททัวร์	6	6.00
อื่น ๆ	6	6.00
2. ยานพาหนะในการเดินทาง		
รถยนต์ส่วนตัว	63	63.00
รถเช่า/รถตู้	11	11.00
รถโดยสารประจำทาง	2	2.00
รถยนต์บริษัทนำเที่ยว	11	11.00
อื่น ๆ	13	13.00
3. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้		
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	80	80.00
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	2	2.00
ติดต่อธุรกิจ/ทำงาน	4	4.00
ประชุม/สัมมนา	7	7.00
การศึกษา/การกีฬา	5	5.00
เป็นทางผ่านในการเดินทาง	2	2.00
4. เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาส		
เคย	74	74.00
ไม่เคย	26	26.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาส		
ไปเช้า-เย็นกลับ	73	73.00
1 วัน	11	11.00
2 – 3 วัน	3	3.00
4 – 5 วัน	0	0.00
มากกว่า 5 วัน	2	2.00
ไม่แน่ใจ	11	11.00
6. เคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อใด		
โทรทัศน์/วิทยุ	23	23.00
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	8	8.00
อินเทอร์เน็ต	14	14.00
แผ่นพับ	9	9.00
เพื่อน/ญาติ	36	36.00
ไม่เคยทราบ	10	10.00
7. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	63	63.00
1,001-1,500 บาท	19	19.00
1,501-2,000 บาท	3	3.00
2,001-2,500 บาท	6	6.00
2,501-3,000 บาท	3	3.00
มากกว่า 3,001 บาท	6	6.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
8. หากมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวประเภทใดที่ท่านต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุด		
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	14	14.00
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	32	32.00
แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม	40	40.00
แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น	11	11.00
อื่น ๆ	3	3.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การท่องเที่ยว ในด้านลักษณะการเดินทาง ส่วนใหญ่ เป็นลักษณะครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมา เป็นลักษณะของกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 36 และเป็นลักษณะคนเดียว บริษัททัวร์ และอื่น ๆ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6 ในด้านการใช้จ่ายพาหนะในการเดินทางนั้น ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็น ร้อยละ 63 รองลงมาใช้รถอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 13 และใช้รถเช่า/รถตู้ และรถยนต์บริษัทนำเที่ยวเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11 ในด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ ส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์ ท่องเที่ยว/พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 80 มาท่องเที่ยวในการประชุม/สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 7 และ มาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา/การกีฬา คิดเป็นร้อยละ 5 ในด้านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาส หรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ เคยมา คิดเป็นร้อยละ 74 และไม่เคยมา คิดเป็นร้อยละ 26 ในด้านระยะเวลา ที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาสนั้น ส่วนใหญ่เป็นการมาท่องเที่ยวไปเช้า-เย็นกลับ คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมา มีระยะเวลา 1 วัน และไม่แน่ใจ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11 และมีระยะเวลา 2-3 วัน คิดเป็น ร้อยละ 3 ในด้านการเคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส จากสื่อใดนั้น ส่วนใหญ่ทราบจากสื่อเพื่อน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาทราบจากสื่อโทรทัศน์/ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 23 และทราบจากสื่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 14 ในด้านค่าใช้จ่ายในการ ท่องเที่ยวครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ 1,000-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 19 และมีค่าใช้จ่ายใน การท่องเที่ยวครั้งนี้ 2,001-2,500 บาท และ มากกว่า 3,001 บาท เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6 ในด้านหาก มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดที่นักท่องเที่ยวต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุดนั้น

ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32 และต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 14

4.1.3 สำรวจความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านลักษณะทางกายภาพ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
1.1 เหมาะสมทุกฤดูกาล	4.12	0.74	มาก
1.2 ความปลอดภัยในการเดินทาง	3.94	0.79	มาก
1.3 คุณภาพของถนนใช้ได้ตลอดปี	3.74	0.95	มาก
1.4 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง	3.62	0.90	มาก
2. ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว			
2.1 ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติหรือสภาพดั้งเดิม	3.93	0.82	มาก
2.2 มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	4.28	0.68	มาก
2.3 มีคุณค่าเชิงการศึกษาและวิทยาการ	4.01	0.78	มาก
2.4 มีความกลมกลืนกับศาสนาวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม	4.14	0.84	มาก
2.5 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจ	4.00	0.84	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.98	0.82	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญ ได้แก่ ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ($X=4.28$) รองลงมาความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว มีความกลมกลืนกับศาสนาวัดหรือสิ่งแวดล้อม ($X=4.14$) และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสมทุกฤดูกาล ($X=4.12$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การจัดการคุณภาพเสียง			
1.1 ปราศจากเสียงรบกวน	4.04	0.93	มาก
1.2 ห่างไกลจากย่านชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง	4.07	1.01	มาก
2. การจัดการขยะมูลฝอย			
2.1 มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอและเหมาะสม	3.66	0.82	มาก
2.2 มีป้ายเตือนขยะให้ถูกที่	3.40	0.85	ปานกลาง
2.3 การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับวัด	3.54	0.91	มาก
3. การจัดการคุณภาพอากาศ			
3.1 อากาศปราศจากฝุ่นและควัน	3.98	0.75	มาก
3.2 ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในวัด	3.93	0.87	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.88	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรักษา

คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ มีการจัดการคุณภาพเสียง ที่ห่างไกลจากย่านชุมชนเมือง หรือ กิจกรรมที่เสียงดัง ($X=4.07$) รองลงมา มีการจัดการคุณภาพเสียง ที่ปราศจากเสียงรบกวน ($X=4.04$) และมีการจัดการคุณภาพอากาศ ที่มีอากาศปราศจากฝุ่นและควัน ($X=3.98$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว			
1.1 ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว	4.24	0.68	มาก
1.2 ความพอใจในบริการ	4.02	0.79	มาก
1.3 ความพอใจในการบริหารจัดการ	4.07	0.70	มาก
1.4 ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย	4.05	0.76	มาก
1.5 ความพอใจในมิตรไมตรีจากคนในชุมชน	4.16	0.72	มาก
2. การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม			
2.1 การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา อนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น การชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น	3.97	0.85	มาก
2.2 การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับวัด	3.76	0.90	มาก
2.3 การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว	4.04	0.82	มาก
3. ความเข้มแข็งของชุมชนและศาสนา วัฒนธรรม			
3.1 มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อดูแลแหล่งท่องเที่ยว	3.80	0.88	มาก
3.2 มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.89	0.82	มาก
3.3 มีการริเริ่มจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในวัด	3.97	0.82	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	0.79	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว ที่มีความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว ($X=4.24$) รองลงมา มีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว มีความพอใจในการบริหารจัดการ ($X=4.07$) และมีความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว มีความพอใจในมิตรไมตรีจากคนในชุมชน ($X=4.16$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศิลปวัฒนธรรม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านศิลปวัฒนธรรม			
1.1 มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	4.36	0.69	มาก
1.2 มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้	4.10	0.80	มาก
1.3 มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม	4.26	0.76	มาก
1.4 มีความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่น	4.24	0.79	มาก
1.5 เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมด้วยความยินดี	4.22	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.24	0.76	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศิลปวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ($X=4.36$) รองลงมา มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม ($X=4.26$) และมีความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่น ($X=4.24$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการบริหารและการจัดการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก			
1.1 มีป้ายอธิบายข้อมูลของการท่องเที่ยว	3.87	0.81	มาก
1.2 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า ห้องน้ำ ลานจอดรถ ทางลาดสำหรับผู้พิการ	3.79	0.80	มาก
2. ให้ความสำคัญปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน			
2.1 มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอและทั่วถึง	3.48	0.85	ปานกลาง
2.2 มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม	3.50	0.88	ปานกลาง
2.3 มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย	3.42	0.90	ปานกลาง
2.4 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล	3.32	0.95	ปานกลาง
3. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว			
3.1 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.52	0.90	มาก
3.2 มีเอกสารเผยแพร่	3.60	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.56	0.87	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านการบริหารและการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการบริหารและการจัดการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีป้ายอธิบายข้อมูลของการท่องเที่ยว ($X=3.87$) รองลงมา การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า ห้องน้ำ ลานจอดรถ ทางลาดสำหรับผู้พิการ ($X=3.76$) และการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว ที่มีเอกสารเผยแพร่ ($X=3.56$)

4.2 ผลของการศึกษาแบบสอบถามสำหรับประชาชน

4.2.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะของประชากร และปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (N=100) ตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 16 ปี	3	3.00
16 – 25 ปี	10	10.00
26 – 35 ปี	10	10.00
36 – 45 ปี	20	20.00
46 – 55 ปี	28	28.00
56 – 65 ปี	24	24.00
66 ปีขึ้นไป	5	5.00
2. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ม.3	69	69.00
ม.3	16	16.00
ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า	10	10.00
ปริญญาตรี	5	5.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	0	0.00
3. อาชีพ		
ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	2	2.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0	0.00
พนักงานภาคเอกชน	3	3.00
นักเรียน นักศึกษา	6	6.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพอิสระ	73	73.00
ว่างงาน	16	16.00
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง		
ต่ำกว่า 1 ปี	0	0.00
1 – 5 ปี	1	1.00
6 – 10 ปี	2	2.00
11 – 15 ปี	6	6.00
16 ปีขึ้นไป	91	91.00
5. รายได้/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	58	58.00
5,000 - 10,000 บาท	25	25.00
10,001 - 15,000 บาท	14	14.00
15,001 - 20,000 บาท	1	1.00
20,001 - 25,000 บาท	2	2.00
25,001 บาทขึ้นไป	0	0.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46–55 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา มีอายุระหว่าง 56–65 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 และมีอายุระหว่าง 36–45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมา ระดับ ม.3 คิดเป็นร้อยละ 16 และระดับ ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมาว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 16 และอาชีพนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมา 11–15 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และ 6–10 ปี คิดเป็นร้อยละ 2 โดยมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25 และ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14

4.2.2 การให้ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. วัดหิรัญญาวาสมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะตนที่แตกต่างจากวัดอื่น	4.32	0.80	มาก
2. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมปั่นฝ้ายสายบุญจุลจลิน ในทุก ๆ ปี ของวัดหิรัญญาวาสเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทย	4.30	0.78	มาก
3. ท่านคิดว่าพระสิงห์สถานเป็นศิลปกรรมของงานหัตถกรรม ที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	4.40	0.67	มาก
4. ท่านคิดว่าการสร้างพระสิงห์สถานเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของคนในหมู่บ้านและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	4.19	0.75	มาก
5. การจัดงานของวัดหิรัญญาวาส ได้รับความสนใจและร่วมมือ จากหมู่บ้านอย่างมาก และมีหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมงานตลอดมา	4.35	0.67	มาก
6. วัดหิรัญญาวาสทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง หมู่บ้านมีกลุ่ม เครือข่ายทางวัฒนธรรมและประเพณีเกิดขึ้น	4.15	0.70	มาก
7. การเดินทางเข้าถึงวัดหิรัญญาวาสมีความสะดวก	4.32	0.78	มาก
8. นักท่องเที่ยวที่โดยสารมาด้วยรถโดยสารหรือรถแท็กซี่ได้รับความสะดวก และความปลอดภัย	4.11	0.74	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
9. วัดหิรัญญาวาส เป็นแหล่งวัฒนธรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกทำกิจกรรม	3.91	0.85	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.23	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนคิดว่าพระสิงห์สถานเป็นศิลปกรรมของงานหัตถกรรมที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ($X=4.40$) รองลงมา ในการจัดงานของวัดหิรัญญาวาส ได้รับความสนใจ และร่วมมือจากหมู่บ้านอย่างมาก และมีหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมงานตลอดมา ($X=4.35$) และ เห็นว่าวัดหิรัญญาวาสมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่แตกต่างจากวัดอื่น และในการเดินทางเข้าถึงวัดหิรัญญาวาสมีความสะดวก เท่ากัน ($X=4.32$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. วัดหิรัญญาวาสมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน	4.10	0.85	มาก
2. ท่านคิดว่าวัดหิรัญญาวาส ยังสามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไปได้อีกในอนาคต	4.19	0.77	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
3. ท่านคิดว่าคนในหมู่บ้านให้การสนับสนุนวัด หิรัญญาวาสให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม	4.05	0.76	มาก
4. ท่านเห็นว่าหน่วยงานของท้องถิ่น อบต. ได้ให้ การสนับสนุนงบประมาณ ในการเข้ามาพัฒนา วัดหิรัญญาวาส ส่งเสริม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรม	3.89	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.06	0.84	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนคิดว่าวัดหิรัญญาวาส ยังสามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไปได้อีกในอนาคต ($X=4.19$) รองลงมาวัดหิรัญญาวาสมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ($X=4.10$) และคิดว่าคนในหมู่บ้านให้การสนับสนุนวัดหิรัญญาวาสให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ($X=4.05$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ท่านเห็นว่าวัดหิรัญญาวาสมีการจัดการดูแลรักษา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัดได้ดีมาก	3.94	0.79	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
2. ท่านเห็นว่าวัดหิรัญญาวาสมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ของวัดเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ได้แก่ มีการแบ่งเขตพื้นที่อุทยาน พื้นที่สำหรับประกอบทำกิจของสงฆ์ พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่ของที่พักสงฆ์ เป็นต้น	4.03	0.85	มาก
3. วัดหิรัญญาวาสและหมู่บ้าน ได้มีการกำหนดจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการให้บริการของวัดหิรัญญาวาส	3.70	0.93	มาก
4. หากวัดหิรัญญาวาสมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้มีการวางแผนกับหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำ	3.38	1.10	มาก
5. วัดหิรัญญาวาสมีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	3.79	0.97	ปานกลาง
6. วัดหิรัญญาวาสมีระบบการรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	3.83	0.95	มาก
7. วัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับของคนในหมู่บ้าน	4.17	0.83	มาก
8. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมก่อให้เกิดปริมาณขยะและของเสียให้กับหมู่บ้านชุมชน	2.81	1.40	ปานกลาง
9. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้กับหมู่บ้าน	4.01	0.81	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
10. การจัดทำสื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้	4.24	0.82	มาก
11. วัดหิรัญญาวาสได้ให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	4.05	0.83	มาก
12. คนในหมู่บ้านมีรายได้จากการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส	2.84	1.32	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.73	0.97	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา ด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำสื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้ ($X=4.24$) รองลงมา วัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับของคนในหมู่บ้าน ($X=4.17$) และวัดหิรัญญาวาสได้ให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($X=4.05$)

4.2.3 การสำรวจถึงการเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิรัญญาวาส

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ท่านสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อต่าง ๆ	4.80	1.03	มากที่สุด
2. ท่านเข้าร่วมประชุมหารือของเจ้าอาวาสวัดหิรัญญาวาส	3.72	1.01	มาก
3. ท่านร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส	3.83	1.05	มาก
4. ท่านเคยเขียนบทความหรือข่าว หรือจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส	2.59	1.51	ปานกลาง
5. ท่านเคยแนะนำ เชิญชวนผู้อื่นหรือนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยววัดหิรัญญาวาส	3.83	1.16	มาก
6. ท่านเคยเข้าร่วมกับกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในการคัดค้านหรือสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาของวัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	2.87	1.49	ปานกลาง
7. ท่านเคยช่วยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาวัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	3.86	0.91	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
8. ท่านเคยติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้แก้ไข ปัญหาหรือผลกระทบจากการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด หิรัญญาวาส	2.33	1.48	น้อย
9. ท่านเคยร่วมกิจกรรมงานประเพณีของวัด หิรัญญาวาส	4.37	1.01	มาก
10. ท่านเคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัด	3.61	1.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.59	1.24	มาก

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อต่าง ๆ ($X=4.80$) รองลงมา ประชาชนเคยร่วมกิจกรรมงานประเพณีของวัดหิรัญญาวาส ($X=4.37$) และประชาชนเคยช่วยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาวัดหิรัญญาวาส เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ($X=3.86$)

4.2.4 สำรวจสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิรัญญาวาส ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา
และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ที่ได้ดำเนินการในการวางแผนพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม อย่างไรบ้าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	54	54.00
2. จัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา	15	15.00
3. พิจารณหาแหล่งงบประมาณของวัดหิรัญญาวาส	3	3.00
4. ระดมความคิดเห็นจากบุคคลทั้งภายในของวัด และภายนอกของวัดหิรัญญาวาส	3	3.00
5. คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/ กิจกรรมของวัดหิรัญญาวาส	20	20.00
6. มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	3	3.00
7. มีวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการตามเกณฑ์ ตัวชี้วัดคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในรอบปีที่ผ่านมา	2	2.00
รวม	100	100.00

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่
ได้เข้าร่วมดำเนินการในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ได้
เข้าร่วมดำเนินการในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมา คนในหมู่บ้าน
มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมของวัดหิรัญญาวาส คิดเป็นร้อยละ 20 และจัดประชุม
ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 15

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ในปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชาชนในหมู่บ้านขาดความกระตือรือร้น การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนาและวัฒนธรรม	21	21.00
2. ประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจใน เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนาและวัฒนธรรม	39	39.00
3. ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากยังขาดการมีส่วน ร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ตรวจสอบ ติดตาม การทำงาน พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนาและวัฒนธรรม	26	26.00
4. ประชาชนในหมู่บ้านยังเกิดความลังเลใจ ไม่แน่ใจ ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ วัฒนธรรมเป็นกิจ ของสงฆ์	14	14.00
รวม	100	100.00

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ มองปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน ว่า ประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา ประชาชน ในหมู่บ้านส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ตรวจสอบ ติดตามการทำงาน พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 26 และประชาชนใน หมู่บ้านขาดความกระตือรือร้นการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 21

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสในปัญหาที่เกิดจากบุคลากรในวัดหิรัญญาวาส

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่มีผลกระทบต่อกันในชุมชน สภาพแวดล้อม เนื่องจากเกรงว่าจะเสียผลประโยชน์ของวัด	47	47.00
2. ไม่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคนในหมู่บ้าน ให้มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม	47	47.00
3. มีอคติ และมองการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้านในแง่ลบ มักมองว่าคนในหมู่บ้านต้องการก่อวินาศกรรมหรือต้องการให้เกิดปัญหา	6	6.00
รวม	100	100.00

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่มองปัญหาที่เกิดจากที่บุคลากรในวัด ว่า ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่มีผลกระทบต่อกันในชุมชน สภาพแวดล้อม เนื่องจากเกรงว่าจะเสียผลประโยชน์ของวัด และไม่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคนในหมู่บ้าน ให้มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมา มีอคติ และมองการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้าน ในแง่ลบ มักมองว่าคนในหมู่บ้านต้องการก่อวินาศกรรมหรือต้องการให้เกิดปัญหา คิดเป็นร้อยละ 6

4.3 ผลของการศึกษาแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำหมู่บ้านชุมชน

4.3.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะของประชากร และปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (N=10) ตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ต่ำกว่า 16 ปี	0	0.00
16 – 25 ปี	1	1.00
26 – 35 ปี	0	0.00
36 – 45 ปี	3	3.00
46 – 55 ปี	4	4.00
56 – 65 ปี	2	2.00
66 ปีขึ้นไป	0	0.00
2. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ม.3	6	6.00
ม.3	1	1.00
ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า	2	2.00
ปริญญาตรี	1	1.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	0	0.00

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	2	2.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0	0.00
พนักงานภาคเอกชน	0	0.00
นักเรียน นักศึกษา	0	0.00
อาชีพอิสระ	7	7.00
ว่างงาน	1	1.00
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง		
ต่ำกว่า 1 ปี	0	0.00
1 – 5 ปี	0	0.00
6 – 10 ปี	0	0.00
11 – 15 ปี	0	0.00
16 ปีขึ้นไป	10	10.00
5. รายได้/เดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3	3.00
5,000 - 10,000 บาท	2	2.00
10,001 - 15,000 บาท	2	2.00
15,001 - 20,000 บาท	2	2.00
20,001 - 25,000 บาท	1	1.00
25,001 บาทขึ้นไป	0	0.00

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ตอบสัมภาษณ์ที่เป็นบุคคลที่มีตำแหน่งเป็นทางการในชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 1 คน มัคทายก จำนวน 1 คน ไวยาวัจกร จำนวน 1 คน กรรมการวัด จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มพัฒนาสตรี จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 และมีอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีระดับ

การศึกษาต่ำกว่า ม.3 คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 20 และระดับ ม.3 และปริญญาตรี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 20 และว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมา 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และ 15,001-20,000 บาท เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 20 และ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10

4.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของวัดและหมู่บ้าน/ชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 1 คน มัคทายก จำนวน 1 คน ไวยาวัจกร จำนวน 1 คน กรรมการวัด จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้าน จำนวน 1 คน ซึ่งผู้ศึกษาพบผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.3.2.1 วัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ตามคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2552, หน้า 2-4) ศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ความสะดวกในการเดินทาง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการในด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งด้านการบริการ และการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยจากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐาน

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้ศึกษา จึงได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 3 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว คือ มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

- 1) ความเป็นเอกลักษณ์ ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และองค์ความรู้
- 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
- 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม
- 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
- 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้
- 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น
- 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

2. ศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
- 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ศึกษา การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว (2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ศึกษาการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่รอบ ๆ (3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
 - 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
 - 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่
 - 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
 - 1) การจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว
 - 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
 - 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
 - 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
 - 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

ในประเด็นศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ พบว่า ต่างมีความเห็นเดียวกันที่วัดหิรัญญาวาสมีพระพุทธรูปที่สานด้วยไม้ไผ่มีองค์ขนาดใหญ่ มีชื่อเรียกว่า “พระสิงห์สานชนะมาร” และมีวิหารที่สวยงามในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยากมาเที่ยวชม ในวัดจะมีความเด่นขององค์พระเจ้าสานและพระธาตุสานที่สานด้วยไม้ไผ่และมีพระวิหารที่ใช้ไม้ไผ่สานหุ้มภายนอกพระวิหารไว้

ในประเด็นการจัดกิจกรรมของวัด พบว่า ต่างมีความคิดเห็นว่าทางวัดได้มีการจัดกิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่อง และให้หมู่บ้านชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของวัดค่อนข้างดี ด้วยเหตุที่ว่าทางวัดได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับอบรมเด็กและเยาวชน อีกทั้งกิจกรรมการทอดผ้าจุลกฐินประจำปี ก็เป็นช่องทางหนึ่งที่จะประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่นี่ และยังมีการเชิญชวนคนในหมู่บ้านร่วมทำกิจกรรมของทางวัด อาทิเช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การหาสิ่งของมาให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำบุญอีกด้วย

4.3.2.2 วัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

ประเด็นการมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก) พบว่า มีความคิดเห็นในประเด็นนี้แตกต่างกัน มีทั้งพร้อม และให้มีการปรับปรุง คือ ทางวัดมีศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม และทางศาสนา เครื่องใช้ในทางทำพิธีทางศาสนาที่ชาวบ้านไม่เข้าใจ และความสะดวก ในด้าน น้ำ ไฟ ที่พัก ถนน ทางวัดมีความพร้อม ที่ยังต้องมีการปรับปรุงในเรื่องน้ำ โดยให้ซ่อมแซมประปาหมู่บ้านเพื่อนำน้ำมาใช้ในวัด และให้จัดทำงบประมาณมาติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะรอบ ๆ วัด ตลอดจนถนนรอบบริเวณวัดให้มีความสะดวก และต้องมีห้องน้ำที่สะอาดไว้รองรับนักท่องเที่ยว

ประเด็นการสนับสนุนของหมู่บ้านและภาครัฐ พบว่า มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะทางหมู่บ้านได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ภาครัฐยังไม่เข้ามาให้การสนับสนุนเท่าที่ควร โดยจะเห็นได้จากภาพที่ทางหมู่บ้านมีการร่วมกันทำงานด้วยจิตอาสาในการมาพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

4.3.2.3 วัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

ประเด็นการจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด พบว่า มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ ในลักษณะมีการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว โดยชาวบ้านมีการร่วมมือกับคณะกรรมการของวัด มีความรับผิดชอบร่วมกันจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด และคณะกรรมการวัดมีการบริหารจัดการร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด

ประเด็นบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว พบว่า มีความคิดเห็นว่าบุคลากรยังไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ยังขาดบุคลากรที่ให้การประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งควรเพิ่มบุคลากรให้มากขึ้นและจัดหน้าที่ให้ตรงตามความสามารถ

ประเด็นการให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับวัด พบว่า มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะการจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น เช่น ควรให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการรักษาความปลอดภัย และการอุปโภคบริโภค ควรมีการประชุมคณะกรรมการวัด และพี่น้องประชาชนในทุก ๆ เดือน

4.3.3 ความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส

4.3.3.1 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากประชาชน

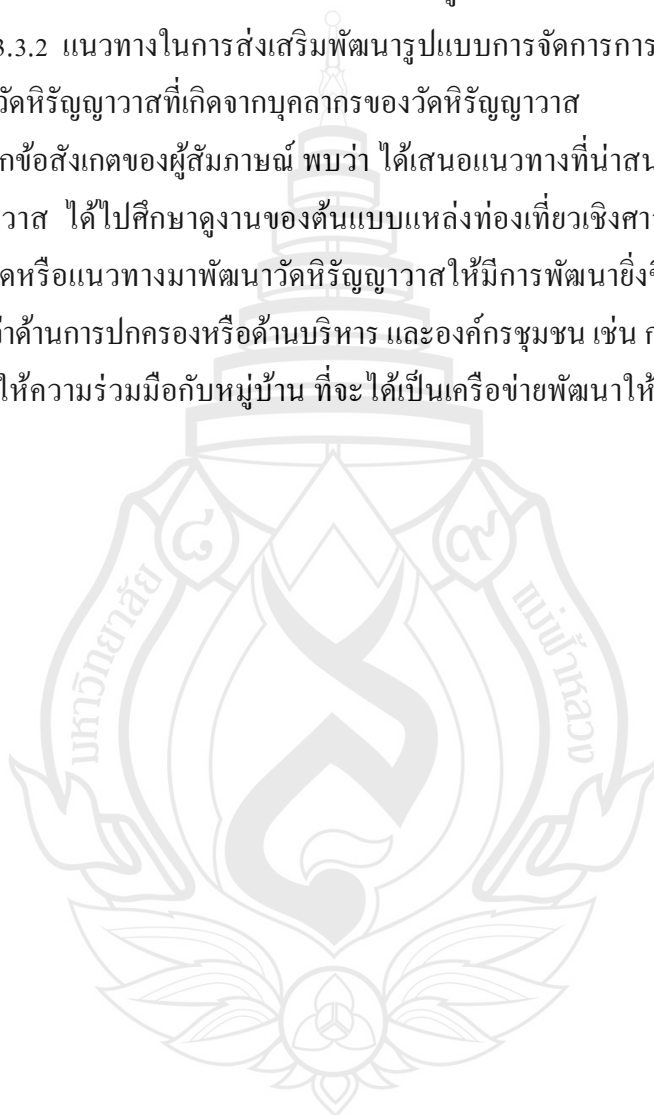
สุดาพร วรพล. (2540, หน้า 6-7) ได้ให้ข้อคิดในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. ผู้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น ควรรวมตัวกันสร้างข่าขานในการพัฒนาร่วมกัน สังคมทุกระดับควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. ต้องทำความเข้าใจว่าชุมชนเป็นใครและต้องทำให้ชุมชนเข้าใจถึงผลที่จะได้รับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะได้หันมาให้ความร่วมมือในการจัดการร่วมกัน
3. นักท่องเที่ยวควรได้รับข้อมูล เกี่ยวกับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนจะไปเยือนก่อนเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่จะได้รับเมื่อเดินทางไปถึงสถานที่นั้น
4. การพัฒนาชุมชนด้านจิตสำนึก ให้ความรู้ เตรียมทักษะในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
5. สิ่งที่จะนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกวัฒนธรรมจะต้องผ่านการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นก่อน

จากข้อสังเกตของผู้สัมภาษณ์ พบว่า ได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจไว้ว่า ควรส่งเสริมให้วัดหิรัญญาวาสเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ในการเสริมสร้างให้ประชาชนมีรายได้ควบคู่ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ควรให้มีหน่วยงานมาฝึกอบรมให้กับประชาชนในหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) เพื่อเป็นการสร้างรายได้และสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนี้

4.3.3.2 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากบุคลากรของวัดหิรัญญาวาส

จากข้อสังเกตของผู้สัมภาษณ์ พบว่า ได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจไว้ว่า ควรให้บุคลากรของวัดหิรัญญาวาส ได้ไปศึกษาดูงานของต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ที่จะได้เอาแนวคิดหรือแนวทางมาพัฒนาวัดหิรัญญาวาสให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นและควรให้หน่วยงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครองหรือด้านบริหาร และองค์กรชุมชน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน ในระดับตำบลให้ความร่วมมือกับหมู่บ้าน ที่จะได้เป็นเครือข่ายพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในระดับประเทศ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของ วัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตลอดจนเพื่อ แสวงหาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดและ หมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สรุปแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมาในระดับต่ำกว่า ม.3 และปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23 เท่ากัน และระดับม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีอาชีพข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 24 และอาชีพนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21 โดยมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา 25,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21 และ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18

5.1.1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวใน ด้านลักษณะการเดินทาง และเป็นลักษณะครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมา เป็นลักษณะของกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 36 และ เป็นลักษณะคนเดียว บริษัททัวร์ และอื่น ๆ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6 ในด้านการใช้จ่ายพาหนะในการเดินทางนั้น ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาใช้รถอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 13 และใช้รถเช่า/รถตู้ และรถยนต์บริษัทนำเที่ยวเท่ากัน คิดเป็น ร้อยละ 11 ในด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์

ท่องเที่ยว/พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 80 มาท่องเที่ยวในการประชุม/สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 7 และมาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา/การกีฬา คิดเป็นร้อยละ 5 ในด้านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาสหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ เคยมา คิดเป็นร้อยละ 74 และไม่เคยมา คิดเป็นร้อยละ 26 ในด้านระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาสนั้น ส่วนใหญ่เป็นการมาท่องเที่ยวไปเช้า-เย็นกลับ คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมา มีระยะเวลา 1 วัน และ ไม่แน่ใจ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11 และ มีระยะเวลา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 3 ในด้านการเคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อใดนั้น ส่วนใหญ่ทราบจากสื่อเพื่อน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาทราบจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 23 และทราบจากสื่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 14 ในด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้นั้น ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ 1,000-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 19 และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ 2,001-2,500 บาท และมากกว่า 3,001 บาทเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6 ในด้านหากมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดที่นักท่องเที่ยวต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุดนั้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา ต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32 และต้องการในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 14

5.1.1.3 ความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.98$) โดยลักษณะทางกายภาพที่สำคัญ คือ ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
2. ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.80$) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ มีการจัดการคุณภาพเสียง ที่ห่างไกลจากย่านชุมชนเมืองหรือกิจกรรมที่เสียงดัง
3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.00$) โดยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ คือ ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว ที่มีความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว
4. ด้านศิลปวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.24$) โดยด้านศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน
5. ด้านการบริหารและจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.56$) โดยด้านการบริหารและจัดการที่สำคัญ คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีป้ายอธิบายข้อมูลของการท่องเที่ยว

5.1.2 สรุปแบบสอบถามสำหรับประชาชน

5.1.2.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา มีอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 และมีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมา ระดับ ม.3 คิดเป็นร้อยละ 16 และระดับ ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมาว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 16 และอาชีพนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 2 โดยเป็นร้อยละ 6 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25 และ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18

5.1.2.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส ซึ่งมี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.23$) โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ประชาชนคิดว่าพระสิงห์สถานเป็นศิลปกรรมของงานหัตถกรรมที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว
2. ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.06$) โดยเห็นว่าศักยภาพที่สำคัญ คือ ประชาชนคิดว่าวัดหิรัญญาวาส ยังสามารถพัฒนางานอำนวยความสะดวกต่อไปได้อีกในอนาคต
3. ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.73$) โดยเห็นว่าศักยภาพที่สำคัญ คือ การจัดทำสื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้

5.1.2.3 การเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=3.58$) โดยประเด็นกิจกรรมที่สำคัญ คือ ประชาชนสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อต่าง ๆ

5.1.2.4 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ใน 3 ประเด็น คือ

1. ประเด็นสภาพการเข้าร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนได้เข้าร่วมดำเนินการในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 54

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 39

3. ประเด็นปัญหาที่เกิดจากที่บุคลากรในวัด ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชน สภาพแวดล้อม เนื่องจากเกรงว่าจะเสียผลประโยชน์ของวัด และไม่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคนในหมู่บ้าน ให้มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 47

5.1.3 สรุปแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำหมู่บ้านชุมชน

5.1.3.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 และมีอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 20 และระดับ ม.3 และปริญญาตรี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 20 และว่างงาน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมา 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และ 15,001-20,000 บาท เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 20 และ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10

5.1.3.2 ศักยภาพของวัดและหมู่บ้าน/ชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหรือชุมชน ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ประเด็นศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ต่างมีความเห็นเดียวกันที่วัดหรือชุมชนมีพระพุทธรูปที่สถานด้วยไม้ไผ่มีองค์ขนาดใหญ่ มีชื่อเรียกว่า “พระสิงห์สามชนะมาร” และในประเด็นการจัดกิจกรรมของวัด ต่างมีความคิดเห็นว่าทางวัดได้มีการจัดกิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่อง และให้หมู่บ้านชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของวัด

2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ประเด็นการมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก) มีความคิดเห็นในประเด็นนี้

แตกต่างกัน และในประเด็นการสนับสนุนของหมู่บ้านและภาครัฐ มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะทางหมู่บ้านได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ภาครัฐยังไม่เข้ามาให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

3. ศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ประเด็นการจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะมีการจัดการด้านการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และประเด็นบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นในประเด็นนี้ในลักษณะการจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

5.1.3.2 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ใน 2 ประเด็น คือ

1. ประเด็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากประชาชน พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้วัดหิรัญญาวาสเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ควรให้มีหน่วยงานมาฝึกอบรมให้กับประชาชนในหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) เพื่อสร้างรายได้และเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนี้ และ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์วัดหิรัญญาวาสผ่านทางสื่อสารอินเตอร์เน็ตให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้นในยุคปัจจุบัน

2. แนวทางในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากบุคลากรของวัดหิรัญญาวาส พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ที่สำคัญคือ ควรจัดหาวิทยากรเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องของประวัติความเป็นมาของวัด ของพระสังฆาสน และควรให้บุคลากรของวัดหิรัญญาวาสได้ไปศึกษาดูงานของต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ที่จะได้นำเอาแนวคิดหรือแนวทางมาพัฒนาวัดหิรัญญาวาสให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น

5.1.4 การทดสอบสมมติฐาน โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนเห็นว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.23$) โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือ ประชาชนคิดว่าพระสังฆาสนเป็นศิลปกรรมของงานหัตถกรรมที่สร้างความประทับใจ

แก่นักท่องเที่ยว และผู้นำหมู่บ้านชุมชน พบว่า ประเด็นศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ต่างมีความเห็น เดียวกันที่วัดหิรัญญาวาสมีพระพุทธรูปที่สานด้วยไม้ไผ่มีองค์ขนาดใหญ่ มีชื่อเรียกว่า “พระสิงห์ สานชนะมาร” และในประเด็นการจัดกิจกรรมของวัด ต่างมีความคิดเห็นว่าทางวัดได้มีการจัด กิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่อง และให้หมู่บ้านชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของวัด

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ของวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มนักท่องเที่ยว มีความเห็น โดยภาพรวม ปัจจัยศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม และ ด้านการบริหาร และจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) (2555) และแนวคิดของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537, หน้า 1-27) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ว่าการพัฒนาจะ สำเร็จได้ จะต้องพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประการ คือ (1) สิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว (Attractions) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้นหรือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ อาจจะเป็นสิ่งดึงดูดใจ ในเกี่ยวกับสถานที่ (Site) หรือสิ่งดึงดูดใจจากเหตุการณ์ (Events) (2) ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยพื้นฐาน อันได้แก่ การคมนาคม ยานพาหนะ ลานจอดรถ น้ำ ไฟฟ้า ระบบกำจัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ ระบบการสื่อสาร (โทรศัพท์ ไปรษณีย์ฯ) และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านขายของที่ระลึก สถานเริงรมย์ บริการรถเช่า บริการนำเที่ยว เป็นต้น และ (3) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) คือวิธีการเดินทางเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว มีความหมายครอบคลุมเรื่องของยานพาหนะ ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการ เดินทาง ซึ่งความสามารถในการเข้าถึง มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง 2 ประการคือ องค์ประกอบเชิง ปริมาณ หมายถึง ความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ความจุ และความถี่ของ

ยานพาหนะ และองค์ประกอบเชิงคุณภาพ หมายถึง ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความประหยัด และความปลอดภัย

กลุ่มประชาชน ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านศักยภาพในการรองรับด้านการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น) (2555)

5.2.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมในวัดและหมู่บ้านชุมชนของวัดหิรัญญาวาส จากการศึกษา ผลปรากฏ ดังนี้

5.2.2.1 แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส มีประเด็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัด ได้แก่ การจัดทำผังการใช้สอยพื้นที่ของวัดตามบทบาทหน้าที่ การจัดทำแผนพัฒนาวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูวัด ในประเด็นรูปแบบการจัดการด้านระบบสื่อความหมาย ได้แก่ การจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลของวัดที่ถูกต้องในการเผยแพร่ให้แก่นักท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และการเผยแพร่ในฐานข้อมูลสารสนเทศและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัย พบว่า มีความคิดเห็นที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมให้วัดหิรัญญาวาสเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ควรให้มีหน่วยงานมาฝึกอบรมให้กับประชาชนในหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) เพื่อสร้างรายได้และเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนี้ และ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูล และประชาสัมพันธ์วัดหิรัญญาวาสผ่านทางสื่อสารอินเทอร์เน็ตให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนของรฐา จันทวาร พร้อมคณะ (2553) และพระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น) (2555)

5.2.2.2 แนวทางในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส มีประเด็น ในเรื่องของการพัฒนาบุคลากรของวัดในด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับมรดกโลกแก่พระสงฆ์หรือบุคลากรภายในวัดและในเรื่องของการพัฒนาจริยธรรมการท่องเที่ยวในวัด โดยยึดหลักกัลยาณมิตร เพื่อการปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า มีความคิดเห็นที่สำคัญ คือ ควรจัดหาวิทยากรเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องของประวัติความเป็นมาของวัด

ของพระสังฆาสน และควรให้บุคลากรของวัดหิรัญญาวาสได้ไปศึกษาดูงานของต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ที่จะได้นำเอาแนวคิดหรือแนวทางมาพัฒนาวัดหิรัญญาวาสให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนของรฐา จันทวาร พร้อมคณะ (2553) และพระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอุ้น) (2555)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด โดยมีแผนดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักพระพุทธศาสนา หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหมู่บ้าน/ชุมชน

5.3.1.2 ควรมีการจัดทำการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ขัดแย้งกับศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดในระดับท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้ทราบว่าข้อแตกต่างของเขตพื้นที่ทำการวิจัย มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมหรือไม่

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวัดต้นแบบที่มีความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). *แนวคิดแนวทางและกรณีตัวอย่างการดำเนินงานศูนย์ประสานของเครือข่ายองค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอ ที เอ็น โปรดักชั่น.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.mots.go.th/tourism/index.php>
- จิรายวัฒน์ โลหะพุนตระกูล. (2553). การศึกษาการพัฒนา และแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ. *วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ*, 14(27), 4.
- จิตติมา วีรภัทรพงศ์. (2546). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการให้บริการท่องเที่ยวทางรถไฟแบบเข้าไป-เย็นกลับ ของการรถไฟแห่งประเทศไทย*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- จิราภรณ์ อัมพรพรรค์. (2547). *ทรัพยากรการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก <http://elearning.spu.ac.th/allcontent/svi314/class6.htm>
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2537). *การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นงลักษณ์ จันทาทากุล และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 2(24), 143-156.
- นิภาพร หนูอักษร. (2548). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ปราโมชน์ รอดจำรัส. (2553). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปาน กิมปี. (2540). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอู่่น). (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอู่่น). (2555). *การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ.

พลอยศรี โปราณนันทน์. (2544). *การท่องเที่ยวเบื้องต้น*. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2550). *ทรัพยากรการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก http://dit.dru.ac.th/home/023/travel_resource/index.html.

รฐา จันทวรา พร้อมคณะ. (2553). *แนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รพีพล ชูระนิคม. (2537). *การประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2545). *การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ราณี อธิชัยกุล. (2546). องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว. ใน เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (หน้า 75). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- รุ่งกานต์ มงคลวิราพันธ์. (2542). การวิเคราะห์การสื่อความหมายของโปสเตอร์ในการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2530-2542. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วรางคณา รัตนรักษ์. (2540). กระบวนการสื่อสารมวลชนเพื่อการรณรงค์โครงการไทยเที่ยวไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2539). สังคมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558, จาก <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/7/215>
- สุดาพร วรพล. (2540). การจัดการการท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. จุลสารการท่องเที่ยว 2. (เมษายน-มิถุนายน).
- อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน และคณะ. (2555). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.ssru.ac.th>
- อิทธิชัย สีด้า. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 1(21), 87-109.
- อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- Alan, C. (2003). *Principles of tourism: a New Zealand perspective* (6th Ed). Auckland: Pearson Education.
- Branford, Malcolm and Lee, Ean. (2004). *Tourism and Cultural Heritage in Southeast Asia*. Bangkok: SEAMEO-SPAFA.
- Cros, D. H. and McKercher, B. (2015). *Cultural Tourism*, 2nd Ed. New York: Routledge.
- Godfrey, K and Clarke, J. (2000). *The Tourism Development Handbook*. London: Cassell.
- Holloway, J. C. (2002). *International Journal of Tourism Research*. Retrieved January 15, 2015, from onlinelibrary.wiley.com
- Hornemans, L. (2006). Profiling the Senior Traveler: An Australian Perspective. *Journal of Travel Research*, 41(1), 23-38.
- Jafari, J. (1977). Jamaica: Why don't you stop and say hello?. *Annals of Tourism Research*, 4(5), 295-298.
- Likert, R. (1961). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Mancini, M. (2005). *Access introduction to travel and tourism*. Australia: Thomson/Delmar Learning.
- Mcintosh, R. W., Goeldner, C. R. and Ritchi, Jr. B. (1995). *Tourism: Principle, Practices and Philosophies*. New York: John Wiley & Sons.
- Morgan, N. and Prichard, A. (2000). *Advertising in tourism and leisure*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Swarbrooke, J. and Horner, S. (2001). *Business Travel and Tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2004). *Impact: The Effects of Tourism on Culture and the Environment in Asia and the Pacific: Tourism and Heritage Site Management in Luang Prabang, Lao PDR*. Bangkok: UNESCO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด
กรณีศึกษา วัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ประกอบการจัดทำการศึกษาค้นคว้า
อิสระระดับบัณฑิตศึกษา ใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามตามความ
เป็นจริง ผู้วิจัย ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อสามารถนำไปใช้
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 4 ตอน แบ่งเป็น
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
 - ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด
หิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
 - ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดีและ
ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ระดับการศึกษา

- () 1. ต่ำกว่า ม.3
- () 2. ม. 3
- () 3. ม.6, ปวช., หรือเทียบเท่า
- () 4. ปริญญาตรี
- () 5. ปริญญาตรีขึ้นไป

2. อาชีพ

- () 1. ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- () 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- () 3. พนักงานภาคเอกชน
- () 4. นักเรียน นักศึกษา
- () 5. อาชีพอิสระ
- () 6.ว่างงาน

3. รายได้/เดือน

- () 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
- () 2. 5,000 – 10,000 บาท
- () 3. 10,001 – 15,000 บาท
- () 4. 15,001 – 20,000 บาท
- () 5. 20,001 – 25,000 บาท
- () 6. 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1. ลักษณะการเดินทาง

- () 1. คนเดียว
- () 2. ครอบครัว
- () 3. กลุ่มเพื่อน
- () 4. บริษัททัวร์
- () 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ยานพาหนะในการเดินทาง

- () 1. รถยนต์ส่วนตัว
- () 2. รถเช่า/รถตู้
- () 3. รถโดยสารประจำทาง
- () 4. รถยนต์บริษัทนำเที่ยว
- () 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้

- () 1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน () 2. เยี่ยมญาติ/เพื่อน
() 3. ติดต่อธุรกิจ/ทำงาน () 4. ประชุม/สัมมนา
() 5. การศึกษา/การกีฬา () 6. เป็นทางผ่านในการเดินทาง

4. ท่านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาสหรือไม่

- () 1. เคย () 2. ไม่เคย

5. ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในวัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

- () 1. ไปเช้า-เย็นกลับ () 2. 1 วัน () 3. 2-3 วัน
() 4. 4-5 วัน () 5. มากกว่า 5 วัน () 6. ไม่แน่ใจ

6. ท่านเคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อใดบ้าง

- () 1. โทรทัศน์/วิทยุ () 2. หนังสือพิมพ์/นิตยสาร
() 3. อินเทอร์เน็ต () 4. แผ่นพับ
() 5. เพื่อน/ญาติ () 6. ไม่เคยทราบ

7. ค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้

- () 1. ต่ำกว่า 1,000 บาท () 2. 1,001-1,500 บาท
() 3. 1,501-2,000 บาท () 4. 2,001-2,500 บาท
() 5. 2,501-3,000 บาท () 6. มากกว่า 3,001 บาท

8. หากมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวประเภทใดที่ท่านต้องการไปท่องเที่ยวมากที่สุด

(ตอบเพียงข้อเดียว)

- () 1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
() 2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
() 3. แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม
() 4. แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น
() 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ดำรงความคิดเห็นต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
ในวัดหิรัญญาวาส

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริง โดยมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ลักษณะทางกายภาพ					
1	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
	1.1 เหมาะสมทุกฤดูกาล					
	1.2 ความปลอดภัยในการเดินทาง					
	1.3 คุณภาพของถนนใช้ได้ตลอดปี					
	1.4 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง					
2	ความสมบูรณ์และควมมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว					
	2.1 ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติหรือสภาพดั้งเดิม					
	2.2 มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
	2.3 มีคุณค่าเชิงการศึกษาและวิทยาการ					
	2.4 มีความกลมกลืนกับศาสนา วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม					
	2.5 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจ					
	การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม					
3	การจัดการคุณภาพเสียง					
	3.1 ปราศจากเสียงรบกวน					
	3.2 ห่างไกลจากย่านชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง					

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4	การจัดการขยะมูลฝอย					
	4.1 มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอและเหมาะสม					
	4.2 มีป้ายเตือนขยะให้ถูกที่					
	4.3 การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับวัด					
5	การจัดการคุณภาพอากาศ					
	5.1 อากาศปราศจากฝุ่นและควัน					
	5.2 ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในวัด					
	ด้านเศรษฐกิจและสังคม					
6	ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว					
	6.1 ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว					
	6.2 ความพอใจในบริการ					
	6.3 ความพอใจในการบริหารจัดการ					
	6.4 ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย					
	6.5 ความพอใจในมิตรไมตรีจากคนในชุมชน					
7	การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
	7.1 การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา					
	คู่วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น การชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น					
	7.2 การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับวัด					
	7.3 การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว					
8	ความเข้มแข็งของชุมชนและศาสนา วัฒนธรรม					
	8.1 มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อดูแลแหล่งท่องเที่ยว					
	8.2 มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
	8.3 มีการริเริ่มจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในวัด					
	ด้านศิลปวัฒนธรรม					
9	ศิลปวัฒนธรรม					
	9.1 ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน					
	9.2 ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบกันได้					
	9.3 มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม					

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	9.4 มีความผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่น					
	9.5 เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ด้วยความยินดี					
	ด้านการบริหารจัดการ					
10	การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก					
	10.1 มีป้ายอธิบายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว					
	10.2 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า ห้องน้ำ ลานจอดรถ ทางลาดสำหรับผู้พิการ					
11	ให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน					
	11.1 มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอและทั่วถึง					
	11.2 มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม					
	11.3 มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย					
	11.4 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล					
12	การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว					
	12.1 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
	12.2 มีเอกสารเผยแพร่					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด
กรณีศึกษา วัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ประกอบการจัดทำการศึกษาค้นคว้า
อิสระระดับบัณฑิตศึกษา ใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามตามความ
เป็นจริง ผู้วิจัย ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อสามารถนำไปใช้
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 4 ตอน แบ่งเป็น
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 การให้ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส
 - ตอนที่ 3 การเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด
หิรัญญาวาส
 - ตอนที่ 4 สำนวนสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ
วัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดีและ
ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม**1. อายุ**

☐ 1. ต่ำกว่า 16 ปี	☐ 2. 16 - 25 ปี
☐ 3. 26 - 35 ปี	☐ 4. 36 - 45 ปี
☐ 5. 46 - 55 ปี	☐ 6. 56 - 65 ปี
☐ 7. 66 ปีขึ้นไป	

2. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่า ม.3
- ☐ 2. ม.3
- ☐ 3. ม.6, ปวช., หรือเทียบเท่า
- ☐ 4.ปริญญาตรี
- ☐ 5. ปริญญาตรีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ☐ 1. ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ☐ 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ☐ 3. พนักงานภาคเอกชน
- ☐ 4. นักเรียน นักศึกษา
- ☐ 5. อาชีพอิสระ
- ☐ 6.ว่างงาน

4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง

- ☐ 1. ต่ำกว่า 1 ปี
- ☐ 2. 1- 5 ปี
- ☐ 3. 6 - 10 ปี
- ☐ 4. 11- 15 ปี
- ☐ 5. 16 ปีขึ้นไป

5. รายได้/เดือน

☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 2. 5,000 – 10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท	☐ 4. 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5. 20,001 – 25,000 บาท	☐ 6. 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การให้ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดหิรัญญาวาส

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริง โดยมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับมาก
- 3 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว					
1	วัดหิรัญญาวาสมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่แตกต่างจากวัดอื่น					
2	ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมปั่นฟายสายบุญจุลกฐินในทุกๆ ปีของวัดหิรัญญาวาสเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทย					
3	ท่านคิดว่าพระสิงห์สถานเป็นศิลปกรรมของงานหัตถกรรมที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว					
4	ท่านคิดว่าการสร้างพระสิงห์สถานเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของคนในหมู่บ้านและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน					
5	การจัดงานของวัดหิรัญญาวาส ได้รับความสนใจ และร่วมมือจากหมู่บ้านอย่างมาก และมีหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าร่วมงานตลอดมา					
6	วัดหิรัญญาวาสทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง หมู่บ้านมีกลุ่มเครือข่ายทางวัฒนธรรมและประเพณีเกิดขึ้น					
7	การเดินทางเข้าถึงวัดหิรัญญาวาสมีความสะดวก					
8	นักท่องเที่ยวที่โดยสารมากับรถโดยสารหรือรถทัศนาจร ได้รับความสะดวก และความปลอดภัย					
9	วัดหิรัญญาวาส เป็นแหล่งวัฒนธรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกทำกิจกรรม					

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว					
10	วัดหิริญญาวาสมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน					
11	ท่านคิดว่าวัดหิริญญาวาส ยังสามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไปได้อีกในอนาคต					
12	ท่านคิดว่าคนในหมู่บ้านให้การสนับสนุนวัดหิริญญาวาสให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
13	ท่านเห็นว่าหน่วยงานของท้องถิ่น อบต. ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการเข้ามาพัฒนาวัดหิริญญาวาส ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
	การบริหารจัดการ					
14	ท่านเห็นว่าวัดหิริญญาวาสมีการจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัดได้ดีมาก					
15	ท่านเห็นว่าวัดหิริญญาวาสมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ของวัดเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ได้แก่ มีการแบ่งเขตพื้นที่ที่ถ้อยทาน พื้นที่สำหรับประกอบทำกิจของสงฆ์ พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่ของที่พักสงฆ์ เป็นต้น					
16	วัดหิริญญาวาสและหมู่บ้าน ได้มีการกำหนดจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการให้บริการของวัดหิริญญาวาส					
17	หากวัดหิริญญาวาสมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้มีการวางแผนกับหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำ					
18	วัดหิริญญาวาสมีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
19	วัดหิริญญาวาสมีระบบการรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว					
20	วัดหิริญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ที่ได้รับการยอมรับของคนในหมู่บ้าน					

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
21	ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมก่อให้เกิดปริมาณขยะและของเสียให้กับหมู่บ้านชุมชน					
22	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรือมัคคุเทศน์ท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้กับหมู่บ้าน					
23	การจัดทำสื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นสิ่งสำคัญในการให้ความรู้					
24	วัดหรือศูนย์ฯ ได้ให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
25	คนในหมู่บ้านมีรายได้จากการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหรือศูนย์ฯ					

**ตอนที่ 3 การสำรวจถึงการเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด
หิรัญญาวาส**

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับกิจกรรมในรอบ 2 ปีที่ท่านได้เข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่ตรงกับความเป็นจริง โดยมี ความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับเป็นประจำ
- 4 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับบ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับเป็นครั้งคราว
- 2 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับนานๆ ครั้ง
- 1 หมายถึง ให้ความคิดเห็นในระดับไม่เคยเลย

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1	ท่านสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสจากสื่อต่างๆ					
2	ท่านเข้าร่วมประชุมหารือของเจ้าอาวาสวัดหิรัญญาวาส					
3	ท่านร่วมพูดคุยกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวในเรื่องของการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส					
4	ท่านเคยเขียนบทความหรือข่าว หรือจดหมายแสดงความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส					
5	ท่านเคยแนะนำ เชิญชวนผู้อื่นหรือนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวที่วัดหิรัญญาวาส					
6	ท่านเคยเข้าร่วมกับกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในการคัดค้านหรือสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาของวัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
7	ท่านเคยช่วยบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาวัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม					
8	ท่านเคยติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้แก้ไขปัญหาหรือผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส					

ข้อที่	เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
9	ท่านเคยร่วมกิจกรรมงานประเพณีของวัดหิรัญญาวาส					
10	ท่านเคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัด					

ตอนที่ 4 สำรวจสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส แต่ละข้อคำถามอาจตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. วัดหิรัญญาวาสได้ดำเนินการในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

- () 1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- () 2. จัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา
- () 3. พิจารณาหาแหล่งงบประมาณของวัดหิรัญญาวาส
- () 4. ระดมความคิดเห็นจากบุคคลทั้งภายในของวัดและภายนอกของวัดหิรัญญาวาส
- () 5. คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมของวัดหิรัญญาวาส
- () 6. มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
- () 7. มีวิเคราะห์ผลการบริหารจัดการ ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในรอบปีที่ผ่านมา

2. ปัญหาที่เกิดจากคนในหมู่บ้านชุมชน

- () 1. ประชาชนในหมู่บ้านขาดความกระตือรือร้นการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
- () 2. ประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
- () 3. ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดสินใจ ตรวจสอบ ติดตามการทำงานพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
- () 4. ประชาชนในหมู่บ้านยังเกิดความลังเลใจ ไม่แน่ใจว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกิจของสงฆ์

3. ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรในวัดหิรัญญาวาส

- () 1. ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนในชุมชน สภาพแวดล้อม เนื่องจากเกรงว่าจะเสียผลประโยชน์ของวัด
- () 2. ไม่สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคนในหมู่บ้าน ให้มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
- () 3. มีอคติ และมองการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในหมู่บ้านในแง่ลบ มักมองว่าคนในหมู่บ้านต้องการก่อวินาศกรรมหรือต้องการให้เกิดปัญหา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านเห็นว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ ในการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นทางการในชุมชน
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด
กรณีศึกษา วัดหิรัญญาวาส ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป

1. อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 18 ปี	☐ 2. 18 - 25 ปี
☐ 3. 26 - 35 ปี	☐ 4. 36 - 45 ปี
☐ 5. 46 - 55 ปี	☐ 6. 56 - 65 ปี
☐ 7. 66 ปีขึ้นไป	

2. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่า ม.3
- ☐ 2. ม.3
- ☐ 3. ม.6, ปวช., หรือเทียบเท่า
- ☐ 4. ปริญญาตรี
- ☐ 5. ปริญญาตรีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ☐ 1. ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ☐ 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ☐ 3. พนักงานภาคเอกชน
- ☐ 4. นักเรียน นักศึกษา
- ☐ 5. อาชีพอิสระ
- ☐ 6. ว่างาน

4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง

- () 1. ต่ำกว่า 1 ปี
 () 2. 1- 5 ปี
 () 3. 6 - 10 ปี
 () 4. 11- 15 ปี
 () 5. 16 ขึ้นไป

5. รายได้/เดือน

- () 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท () 2. 5,000 – 10,000 บาท
 () 3. 10,001 – 15,000 บาท () 4. 15,001 – 20,000 บาท
 () 5. 20,001 – 25,000 บาท () 6. 25,001 – 35,000 บาท
 () 7. 35,001 บาทขึ้นไป

6. การดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน

ระบุ.....

7. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน

ระบุ.....

8. เคยดำรงตำแหน่งอื่นๆ มาก่อนหรือไม่

- () ไม่เคย
 () เคย ระบุ.....

9. ระยะเวลาที่เคยดำรงตำแหน่งในข้อ 8

ระบุ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานภาพของวัดและหมู่บ้านชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เชิงศาสนาและวัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาส

10. ท่านคิดว่าวัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอย่างไร

10.1 ประเด็นศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์

.....

10.2 ประเด็นการจัดกิจกรรมของวัด

.....

.....

.....

11. ท่านคิดว่าวัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมอย่างไร

11.1 ประเด็นการมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก)

.....

.....

.....

11.2 ประเด็นการสนับสนุนของหมู่บ้านและภาครัฐ

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่าวัดหิรัญญาวาสมีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม อย่างไร

12.1 ประเด็นการจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัด

.....

.....

.....

12.2 ประเด็นบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

13. ท่านมีความเห็นอย่างไร กับการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านชุมชนในการบริหารจัดการ
วัดหิรัญญาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

13.1 ประเด็นการให้หมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับวัด

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
ของวัดหิรัญญาวาส

14. ท่านเห็นว่า มีแนวทางใดในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ
วัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากประชาชน ได้แก่

.....

.....

.....

15. ท่านเห็นว่า มีแนวทางใดในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและ
วัฒนธรรมของวัดหิรัญญาวาสที่เกิดจากบุคลากรของวัดหิรัญญาวาส ได้แก่

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	พระอธิการภูวไนย จับใจนาย
วัน เดือน ปีเกิด	20 กุมภาพันธ์ 2517
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดหิริญญาวาส บ้านเหมืองแดงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะพุทธศาสตรบัณฑิต พระพุทธรศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
ประวัติการทำงาน	
2549-ปัจจุบัน	เจ้าอาวาส วัดหิริญญาวาส อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2539-2548	เลขานุการเจ้าคณะตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2535-2538	ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย